

Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023-2026

Zespół Fundacji na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami (Fronia)
oraz Inwestrada Sp. z o.o.

Urząd Miasta Krakowa, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia – Referat do spraw
Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami

Kraków, listopad 2022 r.

Streszczenie Programu

Celem Programu jest: zapewnienie warunków do możliwie pełnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kraków.

Program obejmuje możliwie wszystkie obszary aktywności i funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz możliwie wszystkie relacje samorządu i osoby z niepełnosprawnością (lub rodziny osoby z niepełnosprawnością).

Konstruując Program, Gmina Miejska Kraków uwzględniła Konwencję o prawach osób z niepełnosprawnościami, przepisy krajowe, a także głosy osób z niepełnosprawnościami i organizacji działających w ich imieniu lub na ich rzecz.

Dodatkowo, źródłem inspiracji były także ewaluacja i analiza dotychczasowych działań samorządu.

Program powstał w otwartym dialogu pomiędzy osobami z niepełnosprawnościami a komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Krakowa i miejskimi jednostkami organizacyjnymi.

Ze względu na wejście w życie Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – Program uwzględnia – oprócz osób z niepełnosprawnościami – także osoby ze szczególnymi potrzebami.

Program obejmuje 222 zadania publiczne, które składają się na 9 priorytetów:

1. Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz ich rodzin (43 zadania)
2. Zabezpieczenie społeczne (21 zadań)
3. Dostępność (41 zadań)
4. Edukacja, w tym edukacja włączająca (23 zadania)
5. Praca i zatrudnienie (24 zadania)
6. Zdrowie (11 zadań)
7. Kultura, sport i turystyka (38 zadań)
8. Udział w życiu publicznym i politycznym (12 zadań)
9. Podnoszenie świadomości (9 zadań)

Jest to program działań na przyszłość. Wychodzi naprzeciw nowym inicjatywom, takim jak projekt ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami czy Dyrektywa w sprawie wymogów dostępności produktów i usług.

Obejmuje zadania obowiązkowe i już realizowane, jak również wiele zadań nieobowiązkowych, w tym i takie, które dopiero zostaną podjęte – jako wyraz uznania dla potrzeb zgłaszanych przez osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby ze szczególnymi potrzebami.

Zaangażowanie samych osób z niepełnosprawnościami i uszanowanie ich podmiotowości, wdrażanie zapisów Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami, szerokość i kompleksowość zadań, otwartość na nowe, przyszłe zadania – powodują, że jest to pionierski i wyjątkowy program w skali Polski.

Streszczenie Programu.....	2
Wstęp	6
Idea i założenia Programu	6
Definicje.....	7
Podstawy dla opracowania Programu	10
Podstawy prawne	10
Dokumenty strategiczne, programowe i inne dokumenty ważne z perspektywy tematyki niepełnosprawności	12
Ewaluacja poprzedniego Programu	12
Spółeczno-demograficzna analiza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kraków	17
Różnorodność definiowania niepełnosprawności.....	17
Rys demograficzny	18
Perspektywa kobiet z niepełnosprawnościami.....	19
Perspektywa dzieci z niepełnosprawnościami.....	21
Realizatorzy programu	22
Cel ogólny, zakres i deklaracja wyników Programu	25
Cel ogólny	25
Metryczka.....	25
Zakres (działania)	26
Wskaźniki.....	26
Rejestr ryzyk	28
Opis priorytetów i zadań Programu	29
Priorytet 1. Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami.....	29
Priorytet 2. Zabezpieczenie społeczne.....	53
Priorytet 3. Dostępność	62
Priorytet 4. Edukacja, w tym edukacja włączająca.....	92
Priorytet 5. Praca i zatrudnienie	111
Priorytet 6. Zdrowie	127

Priorytet 7. Kultura, sport i turystyka	134
Priorytet 8. Udział w życiu publicznym i politycznym.....	153
Priorytet 9. Podnoszenie świadomości.....	160
Zasady wdrażania i monitorowania Programu	166
Wdrażanie Programu.....	166
Sposób wdrażania Programu	167
Monitorowanie Programu	167
Odpowiedzialność	168
Interesariusze	168
Załącznik nr 1. Symbole (akronimy) zadań lub działań w budżecie.....	170

Wstęp

Idea i założenia Programu

Ideą niniejszego Programu jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny oraz osoby ze szczególnymi potrzebami oraz poszanowania ich przyrodzonej godności – w Gminie Miejskiej Kraków, w tym poprzez działania podejmowane z inicjatywy lub przy udziale Gminy Miejskiej Kraków.

Program został przygotowany zgodnie z następującymi pryncypiami:

- Poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii i niezależności każdej osoby, w tym osoby z niepełnosprawnością, w tym swoboda dokonywania wyborów i prawo do Niezależnego Życia, prawo do zabezpieczenia społecznego oraz ochrona zdrowia,
- Równość szans i niedyskryminacja,
- Pełny i skuteczny udział oraz włączenie w społeczeństwo i lokalną społeczność, w tym efektywne pełnienie ról społecznych, pełny i skuteczny udział w edukacji, rynku pracy, życiu politycznym i publicznym, życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie, skuteczna rehabilitacja,
- Dostępność,
- Poszanowanie odmienności i akceptacja osób z niepełnosprawnościami oraz osób ze szczególnymi potrzebami, będących częścią ludzkiej różnorodności i całej ludzkości,
- Wdrażanie postanowień Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz przepisów krajowych.

Ambicją inicjatorów i inicjatorek było stworzenie Programu, który odwoływałby się do społecznego modelu niepełnosprawności, czyli w pełni respektował i realizował prawa osób z niepełnosprawnościami (oraz osób ze szczególnymi potrzebami).

Zgodnie z zasadą „nic o nas bez nas”, a także Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami tworzenie Programu odbywało się wspólnie

ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami przy aktywnym jego udziale. Proces ten był koordynowany przez Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, a opracowanie Programu zlecono organizacji pozarządowej działającej na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Ze względu na wejście w życie Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – Program uwzględnia – oprócz osób z niepełnosprawnościami – także osoby ze szczególnymi potrzebami.

Spośród osób ze szczególnymi potrzebami Program szczególną wagę przykładają do rodzin osób z niepełnosprawnościami, na przykład rodzeństwa dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci rodziców z niepełnosprawnościami (jak CODA – ang. Child of Deaf Adult(s) – słyszące dzieci głuchego rodzica lub głuchych rodziców) czy rodziców dziecka z niepełnosprawnością. Takie osoby mogą wymagać, między innymi: wsparcia psychologicznego, a dzieci – wsparcia w rozwoju emocjonalnym i społecznym czy wsparcia w rozwoju umiejętności komunikacji (w tym wsparcia logopedycznego) oraz ogólnie – wyrównania szans.

Obowiązek sporządzenia Programu wynika z art. 35a ust. 1 pkt. 1 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także z art. 4 ust. 1 lit. a Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Definicje

Do **osób z niepełnosprawnościami** zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami (art. 1 akapit 2 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami).

W szczególności do **osób z niepełnosprawnościami** można zaliczyć osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także osoby z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Do **osób z niepełnosprawnościami** zaliczamy także osoby nieposiadające orzeczenia, spełniające przesłanki z 1 akapitu tej definicji.

Usługa asystencka – usługa społeczna, o której mowa w załączniku nr 1 rozdziale 1 ust. 2-6 „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”.

W szczególności usługą asystencką jest usługa asystencji osobistej, o której mowa w § 1 pkt. 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

Usługa asystencka osobista – usługa asystencka świadczona przez asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, o którym mowa w załączniku nr 1 rozdziale 1 ust. 6 lit. b „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”.

W szczególności usługą asystencką osobistą jest usługa asystencji osobistej, o której mowa w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

Mieszkanie wspomagane – usługa społeczna, o której mowa w rozdziale 3 ust. 10 „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”.

W szczególności mieszkaniem wspomaganym jest mieszkanie chronione, w tym:

- Mieszkanie chronione treningowe,
- Mieszkanie chronione wspierane,

o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt. 12, art. 19 pkt. 11 i art. 53 Ustawy o pomocy społecznej.

Usługa wytchnieniowa – zwana również „wsparciem wytchnieniowym”, „przerwą wytchnieniową”, „przerwą regeneracyjną”, „krótką przerwą”, „opieką wytchnieniową” lub „usługą odciążeniową” – usługa społeczna, o której mowa

w priorytecie III ust. 3.1 uchwały nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (MP poz. 1250 ze zm.).

Dostępność – właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność jest warunkiem wstępnym prowadzenia przez wiele osób z niepełnosprawnościami niezależnego życia i uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym. Dostępność może być zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu koncepcji uniwersalnego projektowania, a także poprzez stosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień, w tym technologii i urządzeń kompensacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami (rozdział 3 ust. 2 „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”).

Uniwersalne projektowanie – poprzez projektowanie uniwersalne należy rozumieć projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.

Racjonalne usprawnienia – konieczne i stosowne modyfikacje i adaptacje niewiążące się z nieproporcjonalnymi i nadmiernymi obciążeniami, jeśli są one potrzebne w określonych przypadkach dla zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości egzekwowania i korzystania z wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadach równości z innymi.

Otoczenie infrastruktury przystankowej – elementy infrastruktury, które mają wpływ na korzystanie z infrastruktury przystankowej i peronowej przez pasażerów, takie jak: przejścia dla pieszych, chodniki, windy, pochylnie, sygnalizacja świetlna, sygnalizacja dźwiękowa, instalacja oświetleniowa, znaki drogowe, ławki.

Osoba wymagająca wsparcia w zakresie mobilności lub **osoba o ograniczonej mobilności** – każda osoba, która może wymagać wsparcia przy przemieszczaniu się, w tym przy korzystaniu z transportu, w szczególności:

osoba z niepełnosprawnością, osoba starsza, osoba z nadwagą lub otyłością, kobieta w ciąży, rodzic z małym dzieckiem, osoba przemieszczająca się z dużym lub ciężkim bagażem.

Zadanie obowiązkowe – zadanie publiczne, którego obowiązek realizacji wynika z ustawy, ratyfikowanej umowy międzynarodowej lub Konstytucji.

Podstawy dla opracowania Programu

Podstawy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78 poz. 483 ze zm.)
2. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169) (dalej „Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami” lub „Konwencja”)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100 ze zm.) (dalej „Ustawa o rehabilitacji”)
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.)
6. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 390 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 ze zm.) (dalej „Ustawa o zapewnianiu dostępności”)

9. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 82 ze zm.)
10. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.)
11. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 682 ze zm.)
12. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485 ze zm.)
13. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 344)
14. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1343 ze zm.)
15. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 ze zm.)
16. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
17. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 735)
18. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.)
19. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123)
20. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 ze zm.)
21. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1876 ze zm.)
22. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 194)
23. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1599 ze zm.)

24. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2211 ze zm.)
25. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1277 ze zm.)
26. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm.)

Dokumenty strategiczne, programowe i inne dokumenty ważne z perspektywy tematyki niepełnosprawności

Do tych dokumentów zaliczamy:

- Dokumenty dotyczące regionalnej i lokalnej polityki społecznej, w tym Strategia Rozwoju Krakowa „Tu chcę żyć. Kraków 2030”,
- Postulaty z Małopolskiego Konwentu Regionalnego,
- Wyniki monitoringu wdrażania Konwencji,
- Konsultacje społeczne,
- Postulaty Kongresu Osób z Niepełnosprawnościami,
- Wnioski z dyskusji na posiedzeniach Komisji Dialogu Obywatelskiego do spraw Osób z Niepełnosprawnościami.

Ewaluacja poprzedniego Programu

Poprzedni Program stanowił dużą zmianę w stosunku do wcześniejszych edycji Programu. Najważniejsze elementy tego procesu rozwojowego to:

- 1) Oparcie Programu na Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami (a nie Ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych),
- 2) Respektowanie i realizacja wszystkich praw człowieka osób z niepełnosprawnościami,
- 3) Odwołanie się do społecznego modelu niepełnosprawności (odejście od modelu medycznego),

- 4) Objęcie Programem jak największej grupy obszarów (wszystkich obszarów) funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, a przez to poszerzenie listy priorytetów i rozbudowanie liczby zadań,
- 5) Nadanie Programowi charakteru horyzontalnego, realizowanego przez wszystkie komórki i jednostki miejskie (w ramach ich standardowej działalności), a koordynowanego przez komórkę odpowiedzialną (wydział odpowiedzialny) za tematykę osób z niepełnosprawnościami,
- 6) Strategiczne zaangażowanie środowiska osób z niepełnosprawnościami w powstanie i monitorowanie Programu.

Dokonałiśmy ewaluacji poprzedniego Programu na podstawie:

- Analizy treści Programu i porównania z jeszcze wcześniejszym,
- Analizy sprawozdań,
- Opinii strony społecznej, o czym szerzej poniżej.

Pozwoliło to na określenie mocnych i słabych stron Programu, a także wskazanie kwestii do poprawy (optymalizacji) w projektowanym Programie.

Mocne strony analizowanego Programu to:

- Oparcie go na Konwencji i prawocłowieczym podejściu do sytuacji osoby z niepełnosprawnością w społeczeństwie,
- Próba odniesienia się do wszystkich sfer życia osób z niepełnosprawnościami,
- Dodanie nowych priorytetów i zadań,
- Włączenie strony społecznej w projektowanie i programowanie Programu,
- Rozpoczęcie procesu czynienia z dostępności, uniwersalnego projektowania i włączenia osób z niepełnosprawnościami kwestii horyzontalnej, dotyczącej każdej działalności oraz każdej komórki i jednostki miejskiej.

Słabe strony analizowanego Programu to:

- Brak realizacji niektórych nowych zadań (dodanych po raz 1. w tej edycji Programu), zwłaszcza przez komórki i jednostki dziedzinowe (odpowiedzialne za infrastrukturę, edukację, pracę, zdrowie, kulturę, sport, turystykę itp.),
- Umiarkowana inicjatywność komórek i jednostek dziedzinowych w zakresie nowych zadań, oczekiwanie na aktywność przez Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa,

- W przypadkach niektórych zadań zbyt ogólna sprawozdawczość, która nie pozwala na (dokładną) ocenę poziomu wdrożenia (realizacji) Programu,
- Niskie zaangażowanie strony społecznej w monitoring wdrażania Programu,
- W przypadku niektórych zadań niewystarczający dialog z realizatorami nowych zadań.

Także na niższym poziomie (poszczególnych Priorytetów) można wskazać obszary lub zadania wymagające poprawy lub optymalizacji:

- Wsparcie instytucjonalne wykazuje prymat nad wsparciem w lokalnym środowisku; przykładowo domy pomocy społecznej wspierają ponad 2400 osób, a mieszkania wspomagane i rodzinne domy pomocy 90 i 8 osób przy miesięcznych kosztach odpowiednio około: 5700 zł, 2800 zł i 750 zł (Priorytet 1),
- Skala usług społecznych związanych z deinstytucjonalizacją (usługi asystenckie, usługa wytchnieniowa, mieszkalnictwo itp.) jest niewystarczająca (Priorytet 1),
- Sprawozdawczość nie potwierdza zdecydowanych działań na rzecz dostępności cyfrowej i komunikacyjnej (Priorytet 3),
- Trudno ocenić na podstawie sprawozdań, na ile edukacja włączająca jest promowana i wspierana (Priorytet 4),
- Realizatorzy niektórych zadań oczekują na inicjatywę z zewnątrz (na przykład ze strony potencjalnych odbiorczyń i odbiorców zadań), sami nie przejawiają wystarczającej aktywności w podejmowaniu realizacji zadań (Priorytet 5, a także Priorytet 3, 4, 6 i 7),
- Skala deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej oraz skala wczesnej rehabilitacji zdrowotnej i programów polityki zdrowotnej są niewystarczające (Priorytet 6),
- Program lepiej realizuje zadania z zakresu kultury, sportu i turystyki adresowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, niż włączanie tych osób do działań ogólnodostępnych – jako osób uprawiających sztukę, kulturę, sport, turystykę czy publiczność (Priorytet 7).

Ewaluacja na podstawie wstępnych konsultacji społecznych nowego Programu

Strona społeczna doceniła kierunki rozwoju Programu, co potwierdziła przez liczny udział w pracach nad jego powstaniem (w tym udział w konsultacjach społecznych) czy opinie wyrażane przez ciała opiniodawczo-doradcze i organizacje pozarządowe.

W ramach konsultacji społecznych nowego Programu mieszkanki i mieszkańcy z niepełnosprawnościami, członkowie i członkinie ich rodzin oraz organizacje pozarządowe działające na ich rzecz zgłosiły potrzebę uruchomienia nowych zadań w Programie lub wzmocnienia już istniejących. Poniżej zamieszczamy wybór zgłoszonych postulatów.

Potrzeba wprowadzenia nowych zadań, nowych mechanizmów oraz nowych adresatów i adresatek:

- Działania na rzecz deinstytucjonalizacji wsparcia (deinstytucjonalizacja),
- Pogotowie asystenckie (w uzupełnieniu do usług asystenckich świadczonych w sposób stały),
- Objęcie przez zadania osób ze szczególnymi potrzebami, w tym członków i członkiń rodzin osób z niepełnosprawnościami,
- Zapewnienie wsparcia dla starzejących się rodziców łącznie ze wspieranymi przez nich dorosłymi dziećmi z niepełnosprawnościami,
- Zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami w Urzędzie Miasta Krakowa, jednostkach miejskich i jednostkach im podległych,
- Ekonomia społeczna – stworzenie mechanizmów, by podmioty miejskie korzystały z oferty środowiska osób z niepełnosprawnościami (WTZ-y, ZAZ-y, organizacje pozarządowe),
- Pozyskiwanie i przyjmowanie na praktyki uczniowskie młodzieży z niepełnosprawnościami,
- Zapewnienie tłumaczenia na język migowy w szpitalach, zwłaszcza na szpitalnych oddziałach ratunkowych.

Potrzeba wzmocnienia obecnie realizowanych zadań:

- Usługi asystenckie – zdecydowanie większy wymiar, ciągłość usług, poprawa jakości (kadry),
- Usługa wytchnieniowa – zdecydowanie większy wymiar, poszerzanie form,
- Mieszkalnictwo wspomagane – zdecydowanie większy wymiar, wykorzystanie lokali należących do rodziny osoby z niepełnosprawnością,
- Kultura i sport – zagwarantowanie wydarzeń sportowych i kulturalnych (dostępnych) dla osób z niepełnosprawnością, w tym osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- Standardy dostępności architektonicznej – zapewnienie toalet dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z przewijakami dla osoby dorosłej w budynkach użyteczności publicznej,
- Transport specjalistyczny – poprawa logistyki i komunikacji, optymalizacja zasobów,
- Klauzule społeczne – obowiązkowe ich stosowanie przez podmioty miejskie w przypadku niektórych typów zamówień.

Należy uwzględnić postulaty osób biorących udział w konsultacjach i uwzględnić je podczas opracowywania bieżącej edycji Programu.

Podsumowanie ewaluacji: rekomendacje dla projektowanego Programu

Podsumowując ewaluację, można przedłożyć następujące rekomendacje dla projektowanego Programu:

1. Bieżący Program należy zaprojektować także i przede wszystkim zgodnie z Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami.
 2. Należy dokonać przeglądu i optymalizacji Priorytetów i ich podpriorytetów.
 3. Należy uwzględnić w Programie rekomendacje z konsultacji społecznych i ewaluacji, zwłaszcza wprowadzić nowe zadania konieczne z punktu widzenia mieszkanki i mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz wzmocnić niektóre z już obecnie realizowanych.

4. Należy wzmocnić dialog z realizatorami zadań oraz kontrolę społeczną wdrażania (realizacji) Programu.
5. Należy zdecydowanie zwiększyć działania na rzecz deinstytucjonalizacji wsparcia (deinstytucjonalizacja) oraz zaplanować kroki od wsparcia instytucjonalnego do tego świadczonego w lokalnej społeczności.

Społeczno-demograficzna analiza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kraków

Różnorodność definiowania niepełnosprawności

Historycznie w definiowaniu niepełnosprawności można wyróżnić:

- Model medyczny – obecnie przemijający

oraz

- Model społeczny – obowiązujący.

Model medyczny uznaje niepełnosprawność za bezpośrednią konsekwencję choroby czy uszkodzenia.

Natomiast zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność oznacza niemożność pełnego i skutecznego udziału w różnych sferach życia, na zasadzie równości z innymi osobami, z powodu wielorakich barier, której doświadczają osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność organizmu. W modelu społecznym brak dostępności (usług publicznych, infrastruktury publicznej) nie jest problemem osoby z niepełnosprawnością tylko władzy publicznej i może prowadzić do dyskryminacji.

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób z niepełnosprawnościami. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka

i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami. Konwencja (w art. 1) zawiera definicję osób z niepełnosprawnościami (zgodnie z modelem społecznym):

„Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”.

Ze względu na porządek prawny (wyższość ratyfikowanych umów międzynarodowych nad ustawami i aktami wykonawczymi) jest to definicja powszechnie obowiązująca w polskim systemie prawnym.

Niezależnie od tego szczególne akty prawne mogą zawierać inne definicje jak Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Sytuację komplikuje równoległe funkcjonowanie różnych systemów orzeczniczych (o niepełnosprawności, o niezdolności do pracy, oświatowy, o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, tak zwany mundurowy itp.), które nie w pełni wdrażają społeczny model niepełnosprawności.

Tym bardziej Gmina Miejska Kraków oraz podległe jej komórki i jednostki muszą dołożyć starań, aby wdrożyć Konwencję oraz społeczny model niepełnosprawności.

Rys demograficzny

Na moment sporządzania Programu nie są jeszcze dostępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. Z tego powodu opieramy się na danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. stanowiącego główne źródło informacji w zakresie osób z niepełnosprawnościami.

Osoby te w województwie małopolskim stanowią 11,8 % ogółu mieszkańców i mieszkańek. Należy jednak zaznaczyć, że w związku z dobrowolnym charakterem pytań dotyczących niepełnosprawności, można przypuszczać, że w zbiorowości osób sprawnych znajdują się osoby z niepełnosprawnościami, które mogą posiadać udokumentowane orzeczenie, jednak nie chciały udzielić odpowiedzi na pytania formularza w części dotyczącej niepełnosprawności. W związku z powyższym należy przyjąć, że ogólne liczby osób z niepełnosprawnościami, uzyskane w wyniku spisu, są niedoszacowane. W konsekwencji zaniżony jest także odsetek osób z niepełnosprawnościami w relacji do ogólnej liczby ludności. Z uwagi na powyższe

fakty, ostatnie pełne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. Istotne zmiany można zauważyć, analizując poszczególne kategorie osób z niepełnosprawnościami. Liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością w 2011 r. wyniosła 3 131,5 tys. i zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o blisko 30%. Tak znaczne zmniejszenie się udziału osób posiadających potwierdzenie prawne niepełnosprawności świadczyć może o zaostrzeniu kryteriów przez organy uprawnione do przyznawania świadczeń rentowych i pozarentowych dla osób starających się o nie, jak również o rezygnacji ze starania się o uprawnienia po ukończeniu aktywności zawodowej. Z kolei należy zwrócić uwagę na fakt, że zwiększyła się istotnie (o ponad 55 %) – w stosunku do wyników spisu z 2002 r. – liczba osób z niepełnosprawnością wyłącznie biologiczną, to jest takich, które nie posiadają orzeczenia prawnego, natomiast odczuwają ograniczenia sprawności (1 566 tys.). W 2011 r. osoby z niepełnosprawnościami w województwie małopolskim stanowiły 11,8 % z ogółu Małopolan, z czego 55,1 % stanowiły kobiety z niepełnosprawnościami. Według danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. populacja osób z niepełnosprawnościami w Krakowie liczyła 107 460 osób, to jest 14% ogólnej liczby mieszkańców Krakowa. Na 100 mieszkanek i mieszkańców Krakowa przypadało więc 14 osób z niepełnosprawnościami. W porównaniu z wynikami z poprzedniego spisu liczba osób z niepełnosprawnościami w Krakowie zmalała. W 2002 r. populacja osób z niepełnosprawnościami stanowiła około 19% ogólnej liczby mieszkańców i mieszkanek Krakowa.

Według aktualnych danych Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie w 2021 r. wydał 7859 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Perspektywa kobiet z niepełnosprawnościami

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami w zakresie szczególnego zagrożenia wykluczeniem społecznym odnosi się do kobiet z niepełnosprawnościami, dedykując im art. 6 „Niepełnosprawne kobiety”. Szczególna ochrona tej grupy osób z niepełnosprawnościami dotyczy takich obszarów życia jak: dostępności do opieki zdrowotnej, edukacji, rynku pracy, rodziny, sportu, kultury i rekreacji. Postanowienia zawarte w art. 6 nie kreują

odrębnych praw podmiotowych względem pozostałych postanowień, które przysługują wyłącznie kobietom, podkreślają jednak konieczność wzmocnienia pozycji kobiet w celu umożliwienia im korzystania – na równych zasadach – z ochrony praw ustanowionych w Konwencji. Szczególne miejsce w Konwencji zajmują zagadnienia związane z dyskryminacją, w tym z dyskryminacją krzyżową, która wynika ze sprzężenia z niepełnosprawnością innych cech społeczno-demograficznych, będących przesłanką nasilenia się barier w realizacji praw przez osoby z niepełnosprawnościami.

Kobiety z niepełnosprawnościami w podwójny sposób mogą być narażone na dyskryminację i wykluczenie społeczne.

Badania pokazują, że blisko 80% kobiet z niepełnosprawnościami spotkało się z przemocą fizyczną i psychiczną (lit. i preambuły Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie sytuacji kobiet niepełnosprawnych w Unii Europejskiej P6_TA(2007)0160). Statystki Niebieskiej Karty prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie wskazują, że nawet 3 na 4 osoby z niepełnosprawnościami doświadczające przemocy to kobiety (procedura Niebieskiej Karty dotyczy czynności podejmowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie). Kobiety z niepełnosprawnościami także w większym stopniu narażone są na przemoc seksualną. Problem pogłębia fakt, że wiele podmiotów i organizacji nie oferuje wyspecjalizowanego wsparcia w tym zakresie, miejsca pomocowe nie zawsze spełniają warunki dostępności itp. Organizacje pozarządowe podkreślają, że przemoc występuje nie tylko w przestrzeni domu, ale także w miejscach publicznych. Ponadto, ośrodki wsparcia prawnego czy psychologicznego często nie uwzględniają potrzeb kobiet z niepełnosprawnościami, co ogranicza możliwość interwencji i wsparcia w sytuacji doświadczania przemocy.

Należy przyłożyć szczególną uwagę do podjęcia działań zwiększających kompetencje i świadomość służb miejskich i jednostek podległych w zakresie potrzeb kobiet z niepełnosprawnościami i zjawiska interseksjonalnej dyskryminacji.

Bardzo istotnym jest określenie głównych płaszczyzn interwencji służących zagwarantowaniu kobietom z niepełnosprawnościami pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, w tym pełnego i skutecznego udziału w życiu (społecznym, publicznym, zawodowym itp.).

Wszelkie rozwiązania na tej płaszczyźnie powinny być przedmiotem konsultacji społecznych oraz powinny być wypracowane bezpośrednio ze stroną społeczną – z osobami z niepełnosprawnościami.

Kluczowymi kwestiami, które należy zaadresować, są:

- Niewystarczająca opieka socjalna i prawna dla dziewcząt i kobiet w ciąży, w tym niedostosowanie powszechnie dostępnych usług wsparcia rodziny do specyficznych potrzeb wynikających z niepełnosprawności, między innymi z uwagi na niedostępność architektoniczną ośrodków wsparcia, takich jak domy dla matek z małymi dziećmi czy kluby rodzica,
- Niewystarczająca opieka zdrowotna dla dziewcząt i kobiet z niepełnosprawnościami, w tym brak odpowiedniej i dostępnej infrastruktury (budynki, sprzęt) oraz przeszkolonej kadry w zakresie opieki ginekologicznej,
- Braki w systemie edukacji seksualnej dziewcząt i kobiet z niepełnosprawnościami, w szczególności w odniesieniu do dziewcząt i kobiet z niepełnosprawnością intelektualną,
- Brak pełnego dostępu do wsparcia prawnego i psychologicznego, w szczególności w odniesieniu do zjawiska przemocy domowej.

Perspektywa dzieci z niepełnosprawnościami

Dzieci z niepełnosprawnościami są szczególnie zagrożone wielorakimi, wielokrotnymi i wzmocnionymi formami dyskryminacji. Nie dotyczy to tylko niepełnosprawności, ale również także przynależności do innych dyskryminowanych społecznie grup (między innymi ze względu na płeć, wiek czy sytuację ekonomiczną).

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami odnosi zagadnienia szczególnego zagrożenia wykluczeniem również do dzieci z niepełnosprawnościami, dedykując im art. 7 „Niepełnosprawne dzieci”. Szczególna ochrona praw tej grupy dotyczy wszystkich obszarów życia, a przede wszystkim dostępu do: usług opieki zdrowotnej, edukacji, rynku pracy, sportu, kultury i rekreacji. Mając mniejszą możliwość obrony przed niedozwolonymi działaniami ze strony innych członków i członkiń społeczności, dzieci z niepełnosprawnościami mogą znacznie częściej doświadczać przemocy, nadużyć i wykorzystywania. Ich konsekwencje mogą

powodować silniejsze zagrożenie wykluczeniem społecznym i ubóstwem. Postanowienia zawarte w art. 7 nie kreują odrębnych praw podmiotowych względem pozostałych postanowień, które przysługiwałyby wyłącznie dzieciom z niepełnosprawnościami. Podkreślają jednak konieczność wzmocnienia ich sytuacji w celu umożliwienia im korzystania – na równych zasadach – z ochrony praw ustanowionych w Konwencji. Szczególne miejsce w Konwencji zajmują zagadnienia związane z dyskryminacją, w tym z dyskryminacją wieloraką, która wynika ze sprzężenia z niepełnosprawnością innych cech społeczno-demograficznych, będących przesłanką nasilenia się barier w realizacji praw przez osoby z niepełnosprawnościami.

Nie jest możliwe jednoznaczne wskazanie skali i dynamiki zjawiska, w szczególności, ze względu na: ujawnianie tylko niewielkiego odsetka przemocy wobec dzieci z niepełnosprawnościami czy brak baz danych ujmujących całościowo ten temat, tworzonych w oparciu o jednolitą metodykę badań. Możliwe jest jednak wyodrębnienie barier charakterystycznych dla wyżej wymienionej grupy społecznej. Należą do nich, między innymi:

- Braki w systemie edukacji seksualnej dzieci z niepełnosprawnościami, w szczególności w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- Niewystarczające wsparcie w zakresie realizacji prawa do edukacji włączającej dzieci z niepełnosprawnościami.

Realizatorzy programu

Istotnym ogniwem w procesie wsparcia osób z niepełnosprawnościami (i innych osób ze szczególnymi potrzebami) są posiadane przez Gminę Miejską Kraków zasoby instytucjonalne. Wspomagają one zabezpieczenie potrzeb i realizację praw osób z niepełnosprawnościami w obszarze szeroko rozumianej aktywności społecznej i zawodowej, w tym w szczególności w sferze życia codziennego, nauki, pracy oraz możliwości korzystania z dóbr kultury, sportu i rekreacji.

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami (i innych osób ze szczególnymi potrzebami) w Gminie Miejskiej Kraków realizują różne komórki wchodzące w skład struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Krakowa, w tym:

- Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia UMK

- Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków UMK
- Biuro Nadzoru Właścicielskiego UMK
- Centrum Obsługi Informatycznej UMK
- Krakowskie Centrum Świadczeń
- Wydział Architektury i Urbanistyki UMK
- Wydział do spraw Przedsiębiorczości i Innowacji UMK
- Wydział do spraw Turystyki UMK
- Wydział Edukacji UMK
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu UMK
- Wydział Komunikacji Społecznej UMK
- Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK
- Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu UMK
- Wydział Mieszkalnictwa UMK
- Wydział Obsługi Urzędu UMK
- Wydział Organizacji i Nadzoru UMK
- Wydział Planowania Przestrzennego UMK
- Wydział Spraw Administracyjnych UMK
- Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji UMK
- Zespół Audytu Wewnętrznego UMK
- Grodzki Urząd Pracy w Krakowie
- Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie
- Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
- Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie
- Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie
- Zarząd Dróg Miasta Krakowa
- Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie
- Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie
- Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie

- Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie
- Agencja Rozwoju Miasta Sp. z o.o.
- Krakowski Holding Komunalny S. A.
- Kraków5020 Sp. z o.o.
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S. A. w Krakowie
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S. A. w Krakowie
- Wodociągi Miasta Krakowa S. A.

Gmina Miejska Kraków zmierza do zapewnienia maksymalnie pełnej dostępności oferty skierowanej do mieszkańców i mieszkank.

Działania prowadzone przez jednostki organizacyjne samorządu realizowane są w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Pełnią one bardzo ważną rolę w polityce społecznej. Z jednej bowiem strony są one partnerem dla samorządu w procesie realizacji zadań nakierowanych na wsparcie osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, z drugiej – samodzielnie inicjują działania wspierające i aktywizujące te osoby.

Cel ogólny, zakres i deklaracja wyników Programu

Cel ogólny

Zapewnienie warunków do możliwie pełnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Kraków

Metryczka

Nazwa

Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2023-2026 (PS/W1/2023)

Typ

Program

Termin

Od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2026 r.

Koordinator

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa do spraw Osób z Niepełnosprawnościami – Bogdan Dąsal oraz Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia – Elżbieta Kois-Żurek

Zakres (działania)

Gmina Miejska Kraków osiągnie rezultat przez realizację zadań w 9 priorytetach:

1. Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz ich rodzin
2. Zabezpieczenie społeczne
3. Dostępność
4. Edukacja, w tym edukacja włączająca
5. Praca i zatrudnienie
6. Zdrowie
7. Kultura, sport i turystyka
8. Udział w życiu publicznym i politycznym
9. Podnoszenie świadomości

Wskaźniki

Gmina Miejska Kraków będzie weryfikowała realizację zakładanego Resultatu przez, między innymi, osiągnięcie następujących wskaźników

Aspiracja („tak, aby”)	Wskaźnik	Waga	Wartość bazowa	Wartość znakomita	Przedział, wartość minimalna	Przedział, wartość maksymalna
Zwiększyć poziom wsparcia osób z niepełnosprawnościami (zwiększyć odsetek osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem)	Podniesienie poziomu integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami – wskaźnik W20_W (system Stradom UMK)	40 % (0,4)	14,6 % (0,146)	20,0 % (0,200)		
Zwiększyć liczbę osób i rodzin korzystających z Programu Kraków dla Rodziny „N”	Populacja rodzin w Krakowie korzystających z Programu Kraków dla Rodziny „N” – wskaźnik W38_W (system Stradom UMK)	10 % (0,1)	0,49 % (0,0049)	0,6 % (0,006)		
Zwiększyć zakres edukacji włączającej umożliwiając udział dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami	Poziom edukacji włączającej na terenie GMK – wskaźnik W60_E (system Stradom UMK)	30 % (0,3)	58 % (0,58)	60 % (0,60)		

Ryzyka dla programu

Cel szczegółowy Programu	Nazwa ryzyka	Ocena istotności ryzyka	Status postępowania z ryzykiem
Zwiększyć poziom wsparcia osób z niepełnosprawnościami (zwiększyć odsetek osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem)	Czynniki zewnętrzne zagrażające osiągnięciu celu, w tym niewystarczające rozwiązania systemowe na poziomie krajowym dla zapewnienia wsparcia	3	Monitorowanie
Zwiększyć liczbę osób i rodzin korzystających z Programu Kraków dla Rodziny „N”	Nieodpowiednie lub niewystarczające działania informacyjne i promocyjne Programu	3	Monitorowanie
Zwiększyć zakres edukacji włączającej umożliwiającą udział dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami	Niższe koszty i łatwiejsze wdrażanie edukacji w szkołach specjalnych w stosunku do edukacji włączającej	3	Monitorowanie

Opis priorytetów i zadań Programu

Priorytet 1. Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami

Niezależne Życie oznacza możliwość pełnego życia w lokalnej społeczności oraz dokonywania wyborów osobistych z tym związanych – na równi z innymi osobami. Dotyczy to w szczególności wyboru miejsca zamieszkania i podjęcia decyzji co do tego, gdzie i z kim dana osoba będzie mieszkać, oraz zapewnienia osobistych usług asystenckich i innych podobnych usług.

To podstawowy priorytet Programu. Zapewnia on usługi społeczne, które w miarę możliwości kompensują skutki niepełnosprawności oraz pozwalają osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom oraz osobom ze szczególnymi potrzebami na prowadzenie w jak największym stopniu Niezależnego Życia. Usługi wspierające (jak usługi asystenckie, wsparcie dzienne, mieszkalnictwo, usługa wytchnieniowa itp.) przyczyniają się do zwiększenia autonomii.

Priorytet 1 (podobnie jak pozostałe) dotyczy również osób ze szczególnymi potrzebami. Spośród nich Program szczególną wagę przykładają do rodzin osób z niepełnosprawnościami, na przykład rodzeństwa dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci rodziców z niepełnosprawnościami (jak CODA – ang. Child of Deaf Adult(s) – słyszące dzieci głuchego rodzica lub głuchych rodziców) czy rodziców dziecka z niepełnosprawnością. Takie osoby mogą wymagać, między innymi: wsparcia psychologicznego, a dzieci – wsparcia w rozwoju emocjonalnym i społecznym czy wsparcia w rozwoju umiejętności komunikacji (w tym wsparcia logopedycznego) oraz ogólnie – wyrównania szans.

1.1. Zintegrowane usługi osobiste (opiekuńcze, specjalistyczne opiekuńcze, asystenckie)

Stosując konwencyjną definicję osoby z niepełnosprawnością, wszystkich odbiorców poniższych usług traktujemy jako osoby z niepełnosprawnościami.

1.1.1. Świadczenie usług opiekuńczych

(Zadanie obowiązkowe)

1.1.2. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi

(Zadanie obowiązkowe)

1.1.3. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi

(Zadanie obowiązkowe)

1.1.4. Świadczenie usług asystenckich osobistych

Zadanie realizowane obecnie w ograniczonym stopniu.

Osoby z niepełnosprawnościami, którym przyznano to świadczenie, mają zagwarantowany dostęp do usług asystenckich osobistych przez określony czas (lub na czas nieokreślony), na przykład, w ustalonym wymiarze miesięcznym.

Zalecenia środowiska osób z niepełnosprawnościami:

- Usługi powinny być dostępne:
 - ✓ W zdecydowanie większym wymiarze,
 - ✓ Dla osób z różnymi niepełnosprawnościami oraz w różnym wieku,
 - ✓ W sposób ciągły – ich ciągła dostępność jest w przypadku niektórych osób warunkiem koniecznym zatrudnienia, kształcenia czy realizacji rehabilitacji,

- Kadra świadcząca usługi asystenckie osobiste powinna mieć zdecydowanie wyższe kompetencje zawodowe i społeczne,
- Usługi asystenckie osobiste powinny być łączone z usługami opiekuńczymi, by – w szczególności – zapewnić pomoc w domu wspieranej osoby.

1.2. Usługi wsparcia dziennego (ŚDS-y, WTZ-y, inne)

1.2.1. Usługi wsparcia dziennego w środowiskowych domach samopomocy

(Zadanie obowiązkowe)

1.2.2. Usługi wsparcia dziennego w dziennych domach pomocy

1.2.3. Usługi wsparcia dziennego w klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

(Zadanie obowiązkowe)

1.2.4. Usługi wsparcia dziennego w klubach samopomocy

1.2.5. Usługa „W sile wieku”

1.2.6. Działalność warsztatów terapii zajęciowej (WTZ-ów)

(Zadanie obowiązkowe – współfinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej (WTZ-ów))

1.2.7. Zajęcia klubowe w warsztatach terapii zajęciowej (WTZ- ach)

1.2.8. Transport dorosłych osób z niepełnosprawnościami do Środowiskowych Domów Samopomocy

Zadanie realizowane obecnie w ramach działań własnych.

1.3. Mieszkalnictwo wspomagane oraz usługi wsparcia całodobowego (domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, inne)

Zadania w ramach tego obszaru powinny umożliwić zamieszkanie osobie z niepełnosprawnością:

- Samodzielnie – lub wspólnie z innymi wspieranymi osobami (z niepełnosprawnościami), jak również
- Wspólnie ze (starzejącym się) rodzicem lub innym opiekunem prawnym wymagającym samemu wsparcia (który do tej pory osobiście świadczył wsparcie (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością).

Zalecenie środowiska osób z niepełnosprawnościami: Gmina Miejska Kraków powinna umożliwić (starzejącemu się) rodzicowi lub innemu opiekunowi prawnemu, który osobiście świadczy wsparcie swojemu (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością, zabezpieczenie przyszłości dziecka z niepełnosprawnością przez określenie konkretnego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego lub konkretnej placówki świadczącej usługi wsparcia całodobowego.

1.3.1. Mieszkania wspomagane

(Zadanie obowiązkowe (mieszkania chronione))

Zadanie to powinno umożliwić zamieszkanie:

- Osobie z niepełnosprawnością:
 - ✓ Samodzielnie – lub wspólnie z innymi wspieranymi osobami (z niepełnosprawnościami), jak również
 - ✓ Wspólnie ze (starzejącym się) rodzicem lub innym opiekunem prawnym wymagającym samemu wsparcia (który do tej pory osobiście świadczył wsparcie (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością),
- W lokalu, w szczególności:
 - ✓ Gminy Miejskiej Kraków,
 - ✓ Będącym własnością osoby z niepełnosprawnością lub rodziny tej osoby (zapewnianym przez osobę z niepełnosprawnością lub rodzinę tej osoby),
 - ✓ Zapewnianym przez organizację pozarządową.

Zalecenia środowiska osób z niepełnosprawnościami:

- Należy diametralnie zwiększyć skalę usługi,
- W związku z deinstytucjonalizacją powinna to być znacząca i zdecydowanie rozwijana i rozbudowywana forma wsparcia, obejmująca część osób do tej pory kierowanych do domów pomocy społecznej,
- Gmina Miejska Kraków powinna umożliwić (starzejącemu się) rodzicowi lub innemu opiekunowi prawnemu, który osobiście świadczy wsparcie swojemu (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością, zabezpieczenie przyszłości dziecka z niepełnosprawnością przez określenie konkretnego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego lub konkretnej placówki świadczącej usługi wsparcia całodobowego,
- Usługa powinna być dostępna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami oraz w różnym wieku.

Gmina Miejska Kraków może realizować to zadanie w wielu trybach, na przykład:

- Samodzielnie lub
- We współpracy z organizacjami pozarządowymi, lub
- Wspierając organizacje pozarządowe (na przykład w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Wspomagane Społeczności Mieszkaniowe).

1.3.2. Zapewnienie lokali na mieszkania wspomagane z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków

Zalecenie strony społecznej. Wzorem innych samorządów należy zapewnić, by Gmina Miejska Kraków corocznie zwiększała liczbę mieszkań wspomaganych z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków. Należy ustalić tę liczbę w porozumieniu ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.

1.3.3. Zapewnienie mieszkań wspomaganych w ramach rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji zadania własne w zakresie rewitalizacji gmina realizuje „z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych” (art. 3 ust. 2 pkt 3).

Jednocześnie programy rewitalizacji są w dużej mierze finansowane ze środków europejskich, co pociąga za sobą uwzględnienie związanych z tym regulacji, w tym „Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020”.

Zgodnie z podrozdziałem 5.2 ust. 4:

„4) Wszystkie nowe produkty projektów (zasoby cyfrowe, środki transportu, i infrastruktura) finansowane ze środków polityki spójności są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, co oznacza co najmniej zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020. W przypadku obiektów i zasobów modernizowanych (przebudowa, rozbudowa) zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020 jest obowiązkowe (...)”.

1.3.4. Usługi wsparcia całodobowego w rodzinnych domach pomocy

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie to powinno umożliwić zamieszkanie osobie z niepełnosprawnością:

- Samodzielnie – lub wspólnie z innymi wspieranymi osobami (z niepełnosprawnościami), jak również
- Wspólnie ze (starzejącym się) rodzicem lub innym opiekunem prawnym wymagającym samemu wsparcia (który do tej pory osobiście świadczył wsparcie (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością).

Zalecenie środowiska osób z niepełnosprawnościami: Gmina Miejska Kraków powinna umożliwić (starzejącemu się) rodzicowi lub innemu opiekunowi prawnemu, który osobiście świadczy wsparcie swojemu (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością, zabezpieczenie przyszłości dziecka z niepełnosprawnością

przez określenie konkretnego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego lub konkretnej placówki świadczącej usługi wsparcia całodobowego.

1.3.5. Usługi wsparcia całodobowego w domach pomocy społecznej

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie to powinno umożliwić zamieszkanie osobie z niepełnosprawnością:

- Samodzielnie – lub wspólnie z innymi wspieranymi osobami (z niepełnosprawnościami), jak również
- Wspólnie ze (starzejącym się) rodzicem lub innym opiekunem prawnym wymagającym samemu wsparcia (który do tej pory osobiście świadczył wsparcie (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością).

Zalecenie środowiska osób z niepełnosprawnościami: Gmina Miejska Kraków powinna umożliwić (starzejącemu się) rodzicowi lub innemu opiekunowi prawnemu, który osobiście świadczy wsparcie swojemu (dorosłemu) dziecku z niepełnosprawnością, zabezpieczenie przyszłości dziecka z niepełnosprawnością przez określenie konkretnego rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego lub konkretnej placówki świadczącej usługi wsparcia całodobowego

1.3.6. Usługi okresowego wsparcia całodobowego dla kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnościami w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami)

(Zadanie obowiązkowe)

1.3.7. Usługi okresowego wsparcia całodobowego dla bezdomnych osób z niepełnosprawnościami w schroniskach i schroniskach z usługami opiekuńczymi dla bezdomnych (dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami)

(Zadanie obowiązkowe)

1.3.8. Usługi wsparcia całodobowego w hospicjach

1.4. Mieszkalnictwo

Zgodnie z dostępnymi prognozami demograficznymi w skali Polski już za niedługo seniorki i seniorzy będą stanowić 30% społeczeństwa, a wraz z osobami z niepełnosprawnościami – jego 1/3. W przypadku Krakowa, który cechuje się szczególną demografią, można szacować, że seniorki i seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami mogą sięgnąć łącznie 40%, zaś wśród osób o niskich dochodach – adresatów i adresatek programów mieszkalnictwa publicznego – powyżej 50%.

Przykładowo, zgodnie z rządowym Programem Dostępność Plus:

- „(...) wszystkie nowe budynki użyteczności publicznej i mieszkalnictwa wielorodzinnego – będą spełniać warunki dostępności i będą od początku projektowane tak, aby każdy mógł z nich korzystać”.
- „W przypadku nowo budowanych inwestycji mieszkaniowych, lokale będą projektowane na zasadzie uniwersalności warunków technicznych i będą uwzględniać rozwiązania łatwo adaptowalne do zmieniających się potrzeb różnych użytkowników. W tym celu zostaną wprowadzone odpowiednie zmiany w prawie budowlanym – zostaną określone standardy dostępności. Działania związane z projektowaniem odbywać się powinny w kilku płaszczyznach:
 - a) Uniwersalność rozwiązań (na przykład brak schodów, wygodne poręcze, bezprogowe rozwiązania, odpowiednia wielkość pomieszczeń, umieszczanie włączników na wysokości umożliwiającej korzystanie z nich przez osoby na wózkach, dzieci, osoby starsze, stosowanie czujników sensorycznych do automatycznej obsługi funkcji mieszkaniowych). (...) Możliwość adaptacji mieszkań do zmieniających się potrzeb użytkowników (na przykład stosowanie ścian umożliwiających późniejszy demontaż; stosowanie wideofonów z wyczuwalnymi przyciskami zamiast domofonów oraz wizualnej a nie tylko głosowej informacji o otwieraniu drzwi; stosowanie szerszych nadproży w drzwiach łazienkowych w celu umożliwienia ich późniejszego przesunięcia).

- b) W zależności od możliwości gminy, wybór lokalizacji zapewniający łatwy dostęp do podstawowych usług oraz możliwość integracji społecznej (handel, opieka zdrowotna, komunikacja miejska, kościół, tereny zielone)”.

Zatem każdy nowy budynek mieszkalnictwa wielorodzinnego będzie musiał być w części dostępny, a w części łatwo adaptowalny do dostępności.

Rada Dostępności – powołana na mocy Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – składała propozycje, by dla programu rządowego Mieszkanie Plus:

- 20% lokali mieszkaniowych było dostępnych,
- Pozostałe 80% było łatwo adaptowalnych do dostępności.

Dotyczy to nowych lokali mieszkaniowych.

1.4.1. Przyznawanie rodzinom z osobą z niepełnosprawnością mieszkań z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków

(Zadanie obowiązkowe)

Gmina Miejska Kraków przyznaje mieszkania ze swojego zasobu osobom, które znalazły się na ostatecznych listach mieszkaniowych. Proponowany lokal powinien być dostosowany do ilości osób w rodzinie wnioskodawcy oraz znajdować się na odpowiedniej kondygnacji, z uwagi na występujące schorzenia narządów ruchu oraz inne choroby.

Pierwszeństwo zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu przysługuje m.in. w sytuacji, gdy wnioskodawca lub osoba objęta wnioskiem posiada znaczny stopień niepełnosprawności lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

1.4.2. Zapewnienie lokali mieszkalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków

(Zadanie obowiązkowe)

1.4.3. Zapewnienie lokali socjalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków

(Zadanie obowiązkowe)

1.4.4. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w Towarzystwach Budownictwa Społecznego, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ

Zalecenie strony społecznej: rekomenduje się współpracę Gminy Miejskiej Kraków z Towarzystwami Budownictwa Społecznego, by móc realizować to zadanie – zapewnić mieszkania dostępne w Towarzystwach Budownictwa Społecznego, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ.

1.4.5. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w ramach Programu Mieszkanie+

1.4.6. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w ramach rewitalizacji

(Zadanie obowiązkowe)

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji zadania własne w zakresie rewitalizacji gmina realizuje „z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych” (art. 3 ust. 2 pkt 3).

Jednocześnie programy rewitalizacji są w dużej mierze finansowane ze środków europejskich, co pociąga za sobą uwzględnienie związanych z tym regulacji, w tym „Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020”.

Zgodnie z podrozdziałem 5.2 ust. 4:

„4) Wszystkie nowe produkty projektów (zasoby cyfrowe, środki transportu, i infrastruktura) finansowane ze środków polityki spójności są zgodne

z koncepcją uniwersalnego projektowania, co oznacza co najmniej zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020. W przypadku obiektów i zasobów modernizowanych (przebudowa, rozbudowa) zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020 jest obowiązkowe (...)"

1.5. Wsparcie wytchnieniowe

1.5.1. Usługa wytchnieniowa

(Zadanie realizowane obecnie:

- Przez Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie,
- W ramach projektu „Krakowskie Centrum Informacji i Wsparcia dla Opiekunów Osób Niesamodzielnych” oraz
- W formie Centrum Opieki Wyręczającej dla Przewlekłe i Nieuleczalnie Chorych Dzieci im. Hanny Chrzanowskiej)

Przykładem takiej usługi mogą być również działania typu „Lato w szkole” odciążające opiekunów dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, jak również działania typu „Lato / Zima w mieście”, wyjazdy kolonijne organizowane dla dzieci lub dorosłych osób z niepełnosprawnościami, odciążające ich opiekunów.

Zalecenia strony społecznej:

- Należy znacząco zwiększyć skalę usługi; usługa powinna być dostępna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, w różnym wieku oraz ich opiekunów,
- Należy określić docelową skalę wsparcia (liczba miejsc lub liczba wspartych osób),
- Ustalona maksymalna długość jednorazowego okresu pobytu w ośrodku powinna umożliwiać opiekunowi, na przykład, skorzystanie z 3-tygodniowego leczenia sanatoryjnego,
- Należy zdefiniować parametry jakościowe usługi wytchnieniowej,
- Należy rozbudowywać usługę wytchnieniową także o wsparcie aktywizujące opiekuna (wspólnie z osobą z niepełnosprawnością lub niezależnie).

1.5.2. Usługa „Pomoc w domu”

(Zadanie realizowane obecnie w ramach programu rządowego „Za Życiem”)

1.6. Deinstytucjonalizacja wsparcia społecznego

1.6.1. Przejście od wsparcia instytucjonalnego do form zdeinstytucjonalizowanych

Dotyczy zadań innych niż wymienione powyżej w tym Priorytecie.

1.7. Transport specjalistyczny

1.7.1. Świadczenie usługi transportu specjalistycznego typu „od drzwi do drzwi” (ang. „door-to-door”)

Zalecenie strony społecznej:

- W celu zwiększenia efektywności usługi powinny być zapewnione zarówno pojazdy dostosowane do transportu osób z niepełnosprawnością ruchu, a także pojazdy do transportu pozostałych osób z niepełnosprawnościami,
- Sposób (standard) świadczenia usługi powinien określać wymagania dotyczące:
 - ✓ Punktualności oraz
 - ✓ Komunikacji między stronami w przypadku opóźnienia.

1.8. Inne formy wsparcia w Niezależnym Życiu

1.8.1. Indywidualne koordynowanie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (i ich rodzin) od momentu nabycia niepełnosprawności

(Zadanie realizowane obecnie w ramach projektu „Miejskie Centrum Informacji Społecznej”)

1.8.2. Poradnictwo, w tym wsparcie psychologiczne

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie to obejmuje:

- Poradnictwo prawne,
- Poradnictwo technologiczne, ekonomiczne itp.,
- Wsparcie logopedyczne,
- Wsparcie psychologiczne.

Zadanie to dotyczy – oprócz osób z niepełnosprawnościami – w szczególności rodzin takich osób, na przykład rodzeństwa dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci rodziców z niepełnosprawnościami (jak CODA – ang. Child of Deaf Adult(s) – słyszących dzieci głuchego rodzica lub głuchych rodziców) czy rodziców dziecka z niepełnosprawnością. Takie osoby mogą wymagać, między innymi: wsparcia psychologicznego, a dzieci – wsparcia w rozwoju emocjonalnym i społecznym czy wsparcia w rozwoju umiejętności komunikacji (w tym wsparcia logopedycznego) oraz ogólnie – wyrównania szans.

1.8.3. Prowadzenie spotkań informujących o oferowanym wsparciu oraz innych działań informacyjnych w tym zakresie

Działania informacyjne mogą dotyczyć wsparcia:

- Niefinansowego jak: uprawnienia, usługi, poradnictwo, wsparcie rzeczowe itp.,
- Finansowego jak: świadczenia, dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i z innych źródeł.

1.8.4. Prowadzenie i upublicznienie bazy oferty wsparcia

Baza powinna dotyczyć wsparcia oferowanego:

- Bezpośrednio przez służby miejskie i jednostki podległe,
- Za pośrednictwem podmiotów trzecich, przede wszystkim organizacji pozarządowych.

1.8.5. Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

Prowadzenie wypożyczalni technologii wspomagających (ang. assistive technologies) takich jak: sprzętu rehabilitacyjnego, medycznego oraz sprzętu likwidującego bariery techniczne – dla mieszkańców i mieszkank Gminy Miejskiej

Kraków (w tym osób z niepełnosprawnościami). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie planuje uruchomienie wypożyczalni w 2022 r.

1.8.6. System nieodpłatnego poradnictwa

Zadanie to obejmuje:

- Nieodpłatną pomoc prawną,
- Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie,
- Nieodpłatną mediację.

1.8.7. Interwencja kryzysowa

(Zadanie obowiązkowe)

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie zapewnia kompleksową pomoc psychologiczną dla mieszkańców i mieszanek Gminy Miejskiej Kraków, w tym osób z niepełnosprawnościami, przeżywających kryzysy psychiczne. Osobom potrzebującym udziela się wsparcia w siedzibie Ośrodka, jak również w miejscu pobytu.

Ośrodek zapewnia specjalistyczną pomoc psychologiczną w sytuacjach skrajnie urazowych. Ośrodek prowadzi interwencje telefoniczne, poradnictwo prawne i pracę socjalną. Celem interdyscyplinarnych działań jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a przez to zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chroniczny. W Ośrodku prowadzone są grupowe formy wsparcia.

W Ośrodku funkcjonuje hostel zapewniający 8 miejsc całodobowego schronienia dla osób wymagających wsparcia w związku z przeżywanym kryzysem. Hostel obecnie nie jest jeszcze dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ośrodek podejmie działania w zakresie zapewnienia jego dostępności.

1.8.8. Inne formy wsparcia niż wymienione w pozostałych punktach

1.9. Przeciwdziałanie przemocy (obszar)

Osoby z niepełnosprawnościami, a zwłaszcza kobiety, seniorki i seniorzy oraz dzieci, są szczególnie narażone na przemoc.

1.9.1. Przeciwdziałanie przemocy (zadanie)

(Zadanie obowiązkowe)

1.9.2. Prowadzenie badań na temat skali i rodzajów doświadczania przemocy przez osoby z niepełnosprawnościami, z ujęciem perspektywy płci

Badania powinny być prowadzone cykliczne. Ich rezultaty powinny być publikowane i uwzględniane w działaniach polityki społecznej.

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

1.9.3. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności, w tym specjalistycznego wsparcia kobiet z niepełnosprawnościami, dla służb miejskich i jednostek podległych zajmujących się problemem przemocy (domowej)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

1.10. Wsparcie uchodźczyń i uchodźców z niepełnosprawnościami

(Zadanie realizowane obecnie między innymi w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością”)

Adresatkami i adresatami tego zadania są, w szczególności, osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, które wyjechały z Ukrainy, począwszy od 24 lutego 2022 r., w związku z działaniami wojennymi. Formalny status uchodźcy nie jest wymagany do objęcia wsparciem.

1.11. Wsparcie uchodźczyń i uchodźców z niepełnosprawnościami

(Zadanie realizowane obecnie między innymi w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością”)

Wskaźniki dla Priorytetu 1. Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 1. „Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami” przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Podniesienie poziomu integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami – wskaźnik W20_W systemu Stradom UMK, formuła: (liczba osób niepełnosprawnych objętych działaniami o charakterze integracyjnym - uczestnicy aktywni) / liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Kraków (M31_W / M7_W)
- 2) Liczba osób korzystających z asystenckich usług osobistych
- 3) Liczba osób korzystających z mieszkalnictwa wspomaganego
- 4) Poziom deinstytucjonalizacji – formuła: liczba osób mieszkających w formach zdeinstytucjonalizowanych (jak mieszkania wspomagane i rodzinne domy pomocy) / liczba osób mieszkających w formach instytucjonalnych i zdeinstytucjonalizowanych (jak domy pomocy społecznej oraz mieszkania wspomagane i rodzinne domy pomocy)
- 5) Liczba rodzin korzystających z usługi wytchnieniowej (z wyłączeniem poradnictwa)
- 6) Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami – wskaźnik W4_W systemu Stradom UMK: formuła: liczba osób niepełnosprawnych objętych rehabilitacją społeczną przez MOPS (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie) / liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Kraków (M6_W / M7_W)

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
1.1. Zintegrowane usługi osobiste (opiekuńcze, specjalistyczne opiekuńcze, asystenckie)	1.1.1. Świadczenie usług opiekuńczych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.1.2. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.1.3. Świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.1.4. Świadczenie usług asystenckich osobistych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
1.2. Usługi wsparcia dziennego (ŚDS-y, WTZ-y, inne)	1.2.1. Usługi wsparcia dziennego w środowiskowych domach samopomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe

	1.2.2. Usługi wsparcia dziennego w domach pomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.3. Usługi wsparcia dziennego w klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.4. Usługi wsparcia dziennego w klubach samopomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.5. Usługa „W sile wieku”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.6. Działalność warsztatów terapii zajęciowej (WTZ-ów)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.7. Zajęcia klubowe w warsztatach terapii zajęciowej (WTZ-ach)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.2.8. Transport dorosłych osób z niepełnosprawnościami do środowiskowych domów samopomocy	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia

<p>1.3. Mieszkalnictwo wspomagane oraz usługi wsparcia całodobowego (domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, inne)</p>	<p>1.3.1. Mieszkania wspomagane</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, organizacje pozarządowe</p>
	<p>1.3.2. Zapewnienie lokali na mieszkania wspomagane z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków</p>	<p>Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia we współpracy z Wydziałem Mieszkalnictwa</p>
	<p>1.3.3. Zapewnienie mieszkań wspomaganych w ramach rewitalizacji</p>	<p>Wydział do spraw Przedsiębiorczości i Innowacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia we współpracy z Wydziałem Mieszkalnictwa</p>
	<p>1.3.4. Usługi wsparcia całodobowego w rodzinnych domach pomocy</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe</p>
	<p>1.3.5. Usługi wsparcia całodobowego w domach pomocy społecznej</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe</p>

	1.3.6. Usługi okresowego wsparcia całodobowego dla kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnościami w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.3.7. Usługi okresowego wsparcia całodobowego dla bezdomnych osób z niepełnosprawnościami w schroniskach i schroniskach z usługami opiekuńczymi dla bezdomnych (dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.3.8. Usługi wsparcia całodobowego w hospicjach	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
1.4. Mieszkalnictwo	1.4.1. Przyznawanie rodzinom z osobą z niepełnosprawnością mieszkań z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków	Wydział Mieszkalnictwa

	1.4.2. Zapewnienie lokali mieszkalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków	Wydział Mieszkalnictwa, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie
	1.4.3. Zapewnienie lokali socjalnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kraków	Wydział Mieszkalnictwa, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie
	1.4.4. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w Towarzystwach Budownictwa Społecznego, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ	Wydział Mieszkalnictwa, Towarzystwo Budownictwa Społecznego
	1.4.5. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w ramach Programu Mieszkanie+	Wydział Mieszkalnictwa
	1.4.6. Zapewnienie mieszkań dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami w ramach rewitalizacji	Wydział do spraw Przedsiębiorczości i Innowacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia

1.5. Wsparcie wytchnieniowe	1.5.1. Usługa wytchnieniowa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Edukacji, placówki opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe
	1.5.2. Usługa „Pomoc w domu”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
1.6. Deinstytucjonalizacja wsparcia społecznego	1.6.1. Przejście od wsparcia instytucjonalnego do form zdeinstytucjonalizowanych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
1.7. Transport specjalistyczny	1.7.1. Świadczenie usługi transportu specjalistycznego typu „od drzwi do drzwi” (ang. „door-to-door”)	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
1.8. Inne formy wsparcia w Niezależnym Życiu	1.8.1. Indywidualne koordynowanie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (i ich rodzin) od momentu nabycia niepełnosprawności	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, organizacje pozarządowe
	1.8.2. Poradnictwo, w tym wsparcie psychologiczne	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, organizacje pozarządowe

	1.8.3. Prowadzenie spotkań informujących o oferowanym wsparciu oraz innych działań informacyjnych w tym zakresie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie we współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia
	1.8.4. Prowadzenie i upublicznienie bazy oferty wsparcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie we współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia
	1.8.5. Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	1.8.6. System nieodpłatnego poradnictwa	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	1.8.7. Interwencja kryzysowa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.8.8. Inne formy włączenia społecznego niż wymienione w pozostałych punktach	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, organizacje pozarządowe

1.9. Przeciwdziałanie przemocy (obszar)	1.9.1 Przeciwdziałanie przemocy (zadanie)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, organizacje pozarządowe
	1.9.2 Prowadzenie badań na temat skali i rodzajów doświadczania przemocy przez osoby z niepełnosprawnościami, z ujęciem perspektywy płci	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	1.9.3 Szkolenia dotyczące niepełnosprawności, w tym specjalistycznego wsparcia kobiet z niepełnosprawnościami, dla służb miejskich i jednostek podległych zajmujących się problemem przemocy (domowej)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
1.10. Wsparcie uchodźczyń i uchodźców z niepełnosprawnościami		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Edukacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, organizacje pozarządowe

Priorytet 2. Zabezpieczenie społeczne

Zabezpieczenie społeczne ma zapewnić osobom z niepełnosprawnościami godne życie, wolne od ubóstwa oraz stałe polepszanie warunków życia

– przez zapewnienie świadczeń kompensujących wyższe koszty funkcjonowania oraz świadczeń zastępujących (lub uzupełniających) dochód z pracy.

Zadania w ramach tego priorytetu polegają na udzielaniu świadczeń finansowych oraz potwierdzaniu uprawnień do świadczeń (orzekanie, wydawanie dokumentów).

2.1. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (czynność administracyjna)

(Zadanie obowiązkowe)

2.2. Wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności oraz ich duplikatów (czynność administracyjna)

(Zadanie obowiązkowe)

2.3. Karty parkingowe

2.3.1. Wydawanie kart parkingowych osobom z niepełnosprawnościami oraz placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się (czynność administracyjna)

(Zadanie obowiązkowe)

2.3.2. Obsługa realizacji uprawnień osób z niepełnosprawnościami, wynikających z kart parkingowych

(Zadanie obowiązkowe)

W ramach obsługi realizacji uprawnień osób z niepełnosprawnościami, wynikających z kart parkingowych należy zapewnić dostępność komunikacji oraz kierować się względami społecznymi, w szczególności poprzez udzielanie ewentualnego wsparcia i informacji.

Zalecenie strony społecznej: Służby miejskie obsługują realizację uprawnień osób z niepełnosprawnościami, wynikających z kart parkingowych, w tym na etapie kontroli poprawności parkowania czy w procesie reklamacyjnym. Obsługa ta powinna uwzględniać potrzeby i możliwości osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, a także być realizowana w sposób jak najbardziej empatyczny.

2.3.3. Szkolenia dla kontrolerów i kontrolerek miejsc parkingowych dotyczące obsługi osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście mobilności i korzystania z miejsc parkingowych,
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji),
- Wytycznych na temat przeprowadzania kontroli opłat postojowych w stosunku do osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami; podczas kontroli należy zapewnić dostępność komunikacji

oraz kierować się względami społecznymi, w szczególności poprzez udzielanie ewentualnego wsparcia i informacji.

Zalecenia strony społecznej:

- Należy zapewnić takie szkolenia, na przykład wymagać od realizatorów kontroli miejsc parkingowych przeprowadzenia takich szkoleń dla zaangażowanej kadry.

2.4. Wydawanie i promocja Karty „N”

2.5. Objęcie Kartą „N” rodzin z dorosłą osobą z niepełnosprawnością (rodzin dorosłych osób z niepełnosprawnościami)

2.6. Udzielanie pomocy pieniężnej z pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych

(Zadanie obowiązkowe)

2.7. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych

(Zadanie obowiązkowe)

2.8. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

(Zadanie obowiązkowe)

2.9. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością

(Zadanie obowiązkowe)

2.10. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się

(Zadanie obowiązkowe)

2.11. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych

(Zadanie obowiązkowe)

2.12. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika

2.13. Dofinansowanie likwidacji bariery transportowej (Aktywny Samorząd)

2.14. Dofinansowanie likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym (Aktywny Samorząd)

2.15. Dofinansowanie likwidacji barier w poruszaniu się (Aktywny Samorząd)

2.16. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym poprzez dofinansowanie kosztów edukacji (Aktywny Samorząd)

2.17. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (Aktywny Samorząd)

2.18. Dofinansowanie do zakupu lub zamiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych (Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne mieszkanie)

(Zadanie realizowane obecnie w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Dostępne mieszkanie)

2.19. Dofinansowanie kosztów najmu ponoszonych przez absolwentki i absolwentów (Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta)

(Zadanie realizowane obecnie w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mieszkanie dla absolwenta)

Wskaźniki dla Priorytetu 2. Zabezpieczenie społeczne

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 2. „Zabezpieczenie społeczne”, między innymi, przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Populacja rodzin w Krakowie korzystających z Programu Kraków dla rodziny N – wskaźnik W38_W systemu Stradom UMK, formuła: liczba rodzin korzystających z programu / liczba rodzin w Gminie Miejskiej Kraków (M33_W / M3_W)
- 2) Liczba osób w Krakowie korzystających z Programu Kraków dla rodziny N

Podpriorytet lub zadanie	Zadanie	Realizatorzy
2.1. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (czynność administracyjna)		Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności
2.2. Wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności oraz ich duplikatów (czynność administracyjna)		Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności
2.3. Karty parkingowe	2.3.1. Wydawanie kart parkingowych osobom z niepełnosprawnościami oraz placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się (czynność administracyjna)	Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności
	2.3.2. Obsługa realizacji uprawnień osób z niepełnosprawnościami,	Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Straż

	wynikających z kart parkingowych	Miejska Miasta Krakowa
	2.3.3. Szkolenia dla kontrolerów i kontrolerek miejsc parkingowych dotyczące obsługi osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami	Zarząd Dróg Miasta Krakowa
2.4. Wydawanie i promocja Karty „N”		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
2.5. Objęcie Kartą „N” rodzin z dorosłą osobą z niepełnosprawnością (rodzin dorosłych osób z niepełnosprawnościami)		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
2.6. Udzielanie pomocy pieniężnej z pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Krakowskie Centrum Świadczeń
2.7. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.8. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

2.9. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.10. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.11. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.12. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.13. Dofinansowanie likwidacji bariery transportowej (Aktywny Samorząd)		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.14. Dofinansowanie likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym (Aktywny Samorząd)		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie
2.15. Dofinansowanie likwidacji barier w poruszaniu się (Aktywny Samorząd)		Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

<p>2.16. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym poprzez dofinansowanie kosztów edukacji (Aktywny Samorząd)</p>		<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie</p>
<p>2.17. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (Aktywny Samorząd)</p>		<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie</p>
<p>2.18. Dofinansowanie do zakupu lub zamiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych (Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Dostępne mieszkanie)</p>		<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie</p>
<p>2.19. Dofinansowanie kosztów najmu ponoszonych przez absolwentki i absolwentów (Samodzielność – Aktywność – Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta)</p>		<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie</p>

Priorytet 3. Dostępność

Zadania w ramach tego priorytetu służą uwzględnieniu uniwersalnego projektowania i zapewnieniu dostępności przestrzeni publicznej, inwestycji miejskich, działań informacyjnych, komunikacji z mieszkańcami, miejskich usług transportowych oraz innych usług publicznych – dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, a także wszystkich innych mieszkank i mieszkańców. Działania podejmowane w ramach tego priorytetu powinny być konsultowane z osobami z niepełnosprawnościami.

3.1. Koordynacja działań w obszarze dostępności

3.1.1. Opracowanie raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

(Zadanie obowiązkowe)

Raporty przygotowują Urząd Miasta i każda miejska jednostka organizacyjna co 4 lata. Kolejny termin przypada na 31 marca 2025 r.

3.1.2. Opracowanie, monitorowanie i aktualizowanie planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

(Zadanie obowiązkowe)

Plany przygotowują wszystkie organy władzy publicznej.

3.1.3. Monitorowanie działalności w zakresie zapewniania dostępności

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie polega, w szczególności, na weryfikowaniu zapewniania dostępności (w tym stosowania i wdrażania Standardów Dostępności dla Gminy Miejskiej Kraków).

3.1.4. Uwzględnianie uniwersalnego projektowania i dostępności w dokumentach strategicznych Gminy Miejskiej Kraków

(Zadanie obowiązkowe)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.1.5. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności w służbach miejskich i jednostkach podległych

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.2. Dostępność architektoniczna

3.2.1. Aktualizowanie standardów dostępności budynków i przestrzeni publicznej

Gmina Miejska Kraków w 2023 r. przyjmie „Standardy dostępności architektonicznej dla Gminy Miejskiej Kraków”, które staną się obowiązkowe dla inwestycji miejskich na podstawie prawa miejscowego.

Zadanie polega na aktualizacji standardów dostępności budynków i przestrzeni publicznej celem:

- Objęcia standardami kolejnych obszarów,
- Zwiększenia poziomu dostępności lub
- Zgodności z nowymi przepisami prawa.

Aktualizacja może polegać na uzupełnianiu obecnych standardów dostępności lub tworzeniu standardów dostępności.

Zalecenia strony społecznej:

- Zadanie powinno być wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami,

- Infrastruktura miejska powinna uwzględniać zapewnienie toalet dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami z przewijakami osoby dorosłej; powinno to dotyczyć pewnych typów budynków użyteczności publicznej (uzgodnionych ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami) jak urzędy czy instytucje kultury,
- Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać, w jak największym stopniu, możliwość samodzielnego korzystania osobom z niepełnosprawnościami (bez udziału osób trzecich) z infrastruktury miejskiej; dotyczy to, między innymi, toalet, wind, podnośników, budynków itp.,
- Prawo miejscowe powinno zawierać regulacje dotyczące parkowania rowerów, hulajnóg elektrycznych, urządzeń transportu osobistego, motorowerów itp. w kontekście zapewniania bezpieczeństwa pieszym, w tym pieszym osobom z niepełnosprawnościami, zwłaszcza osobom niewidomym i słabowidzącym.

3.2.2. Zapewnienie dostępności nowobudowanej, modernizowanej (przebudowa, rozbudowa) infrastruktury miejskiej

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie dotyczy działań inwestycyjnych, również z zakresu działań remontowych.

3.2.3. Uzgadnianie (opiniowanie) nowobudowanej i modernizowanej (przebudowa, rozbudowa) infrastruktury miejskiej (architektura, przestrzeń publiczna) pod kątem jej dostępności

Realizacja tego zadania służy wdrażaniu standardów dostępności architektonicznej dla Gminy Miejskiej Kraków.

3.2.4. Zapewnienie dostępności budynków i lokali, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, wynajmowanych osobom trzecim

(Zadanie obowiązkowe – w zakresie budynków)

3.2.5. Zapewnienie dostępności w planowaniu przestrzennym

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie polega w szczególności na zapewnieniu odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych dotyczących stosowania uniwersalnego projektowania i uwzględniania dostępności, w tym rozwiązań technicznych zapewniających warunki dla poruszania się osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zalecenie: kierowanie informacji do środowiska osób z niepełnosprawnościami o prowadzonych konsultacjach społecznych dokumentów planistycznych.

3.2.6. Uwzględnienie zagadnień dostępności w programach rewitalizacji

(Zadanie obowiązkowe)

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji zadania własne w zakresie rewitalizacji gmina realizuje, z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych" (art. 3 ust. 2 pkt 3).

Jednocześnie programy rewitalizacji są w dużej mierze finansowane ze środków europejskich, co pociąga za sobą uwzględnienie związanych z tym regulacji, w tym „Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020”.

Zgodnie z podrozdziałem 5.2 ust. 4:

„4) Wszystkie nowe produkty projektów (zasoby cyfrowe, środki transportu, i infrastruktura) finansowane ze środków polityki spójności są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, co oznacza co najmniej zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020. W przypadku obiektów i zasobów modernizowanych (przebudowa, rozbudowa) zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020 jest obowiązkowe (...)”.

3.2.7. Audyty dostępności miejskich obiektów użyteczności publicznej (innych niż ujęte w pozostałych priorytetach)

Dotyczy obiektów użyteczności publicznej innych niż ujęte w pozostałych priorytetach. Zatem dotyczy to wszystkich obiektów użyteczności publicznej z wyłączeniem następujących obiektów:

- Przedszkola, szkoły i placówki (Priorytet 4),
- Placówki opieki zdrowotnej (Priorytet 6),
- Obiekty kulturalne (Priorytet 7),
- Obiekty sportowe (Priorytet 7),
- Obiekty turystyczne (Priorytet 7).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.2.8. Likwidacja barier architektonicznych w miejskich obiektach użyteczności publicznej (innych niż ujęte w pozostałych priorytetach)

(Zadanie obowiązkowe)

Dotyczy miejskich obiektów użyteczności publicznej innych niż ujęte w pozostałych priorytetach. Zatem dotyczy to wszystkich obiektów użyteczności publicznej z wyłączeniem następujących obiektów:

- Przedszkola, szkoły i placówki (Priorytet 4),
- Placówki opieki zdrowotnej (Priorytet 6),
- Obiekty kulturalne (Priorytet 7),
- Obiekty sportowe (Priorytet 7),
- Obiekty turystyczne (Priorytet 7).

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.2.9. Szkolenia dotyczące dostępności dla służb miejskich i jednostek podległych odpowiedzialnych za miejskie inwestycje

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.2.10. Szkolenia dotyczące dostępności dla kadr administracji architektoniczno-budowlanej, kadr planowania przestrzennego oraz służb konserwatorskich

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.3. Dostępność informacji (w tym cyfrowej)

3.3.1. Opracowanie i aktualizowanie standardów dostępności informacji i komunikacji, w tym dostępności cyfrowej

(Zadanie nierealizowane obecnie (realizowane w innych samorządach). W Gminie Miejskiej Kraków funkcjonują w różnych obszarach wytyczne lub zalecenia dotyczące dostępności informacyjnej, komunikacyjnej i cyfrowej. Nie mają one jednak spójnego charakteru, jak również ich stosowanie nie jest unormowane przepisami prawa miejscowego (jak to ma miejsce w innych samorządach.))

Standardy dostępności informacyjnej i komunikacyjnej, w tym dostępności cyfrowej, powinny dotyczyć, w szczególności:

- Systemów informatycznych, stron internetowych i aplikacji mobilnych, cyfrowych materiałów informacyjnych, cyfrowych wydawnictw itp.,
- Drukowanych materiałów informacyjnych, drukowanych wydawnictw itp.,
- Wydarzeń,
- Włączającej obsługi klientek i klientów (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Celem jest opracowanie standardu lub standardów dostępności i zobowiązanie przepisami prawa miejscowego do stosowania go lub ich w ramach miejskich inwestycji cyfrowych oraz działań informacyjnych i komunikacyjnych.

Zalecenia strony społecznej:

- Zadanie powinno być wykonywane przy współdziałaniu środowiska osób z niepełnosprawnościami,
- Zapewnienie dostępności wydarzeń powinno polegać, między innymi, na zapewnieniu usługi tłumaczenia na język migowy podczas masowych wydarzeń, a także wydarzeń, dla których szacowana liczba uczestniczek i uczestników przekracza pewien próg (określony w porozumieniu ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami),
- Standardy dostępności komunikacji powinny uwzględniać zapewnienie komunikacji wspomagającej i alternatywnej (komunikacji AAC – ang. Augmentative and Alternative Communication), w tym piktogramów i symboli PCS (ang. Picture Communication Symbols), między innymi w pewnych typach budynków użyteczności publicznej (uzgodnionych ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami) jak urzędy czy instytucje kultury.

3.3.2. Zapewnienie dostępności nowobudowanej i modernizowanej infrastruktury cyfrowej i treści cyfrowych, w tym przez adekwatne stosowanie obowiązujących przepisów prawa dotyczących dostępności

(Zadanie obowiązkowe)

3.3.3. Uzgadnianie (opiniowanie) nowobudowanych i modernizowanych systemów informatycznych i treści cyfrowych pod kątem ich dostępności

Zadanie dotyczy: systemów informatycznych, stron (serwisów) internetowych i aplikacji mobilnych.

3.3.4. Zapewnienie informacji w tekście łatwym do czytania oraz tłumaczenia na język migowy

3.3.5. Zapewnienie na wniosek informacji w: wersji elektronicznej, druku powiększonym

(Zadanie obowiązkowe)

3.3.6. Audyty dostępności informacji (systemów informatycznych, serwisów internetowych, aplikacji mobilnych oraz materiałów elektronicznych i materiałów drukowanych)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.3.7. Likwidacja barier w dostępności informacji

(Zadanie obowiązkowe)

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.3.8. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności w służbach miejskich i jednostkach podległych (kadry odpowiedzialne za systemy informatyczne, strony internetowe, aplikacje mobilne oraz działania informacyjne i promocyjne)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.4. Dostępność komunikacji

Przez „komunikację” rozumie się przekazywanie i odbieranie informacji w bezpośrednim kontakcie z drugą osobą ([„Słownik języka polskiego PWN”](#)).

Zadania w tym podpriorytecie wynikają między innymi z:

- Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- Ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

3.4.1. Zapewnienie usługi tłumaczenia na język migowy w kontaktach z Urzędem i jednostkami podległymi

(Zadanie obowiązkowe)

3.4.2. Stała dostępność usługi tłumaczenia na język migowy w szpitalach, dla których Gmina Miejska Kraków jest organem tworzącym, zwłaszcza na szpitalnych oddziałach ratunkowych

3.4.3. Stała dostępność usługi tłumacza na język migowy w punktach bezpośredniej obsługi mieszkańców i punktach informacyjnych

3.4.4. Zapewnienie rozwiązań dla osób słabosłyszących (jak pętle indukcyjne)

(Zadanie obowiązkowe)

3.4.5. Zapewnienie na wniosek dokumentów w indywidualnej sprawie w: wersji elektronicznej, druku powiększonym, alfabecie Braille’a

(Zadanie obowiązkowe)

3.4.6. Zapewnienie na wniosek komunikacji w innej formie

(Zadanie obowiązkowe)

Dotyczy form komunikacji innych niż wymienione powyżej w tym podpriorytecie.

3.4.7. Audyty dostępności komunikacji

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.4.8. Likwidacja barier w dostępności komunikacji

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.4.9. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności komunikacji w służbach miejskich i jednostkach podległych

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.5. Dostępność transportu

W kontekście dostępności transportu należy mówić o dostępności dla osób wymagających wsparcia w zakresie mobilności. Taka osoba – zgodnie z rozdziałem „Definicje” to: „każda osoba, która może wymagać wsparcia przy przemieszczaniu się, w tym przy korzystaniu z transportu, w szczególności osoba z niepełnosprawnością, osoba starsza, osoba z nadwagą lub otyłością, kobieta w ciąży, rodzic z małym dzieckiem, osoba przemieszczająca się z dużym lub ciężkim bagażem”.

3.5.1. Opracowanie i aktualizowanie standardu dostępności transportowej

Standard dostępności transportowej dotyczy, przede wszystkim, taboru autobusowego i tramwajowego oraz infrastruktury przystankowej i jej otoczenia (w tym dojścia do przystanku).

Zalecenia strony społecznej:

- Zadanie powinno być wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami,
- Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać, w jak największym stopniu, możliwość samodzielnego korzystania osobom z niepełnosprawnościami (bez udziału osób trzecich) z transportu publicznego itp.

3.5.2. Zapewnienie dostępności taboru

(Zadanie obowiązkowe)

Obecnie wszystkie autobusy używane przez operatorów Komunikacji Miejskiej w Krakowie są dostępne dla osób o ograniczonej mobilności. Również w przyszłości będzie to wymóg przy wyborze operatorów.

Tabor tramwajowy jest sukcesywnie wymieniany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S. A. w Krakowie na nowoczesny i niskopodłogowy. Obecnie większość taboru tramwajowego jest niskopodłogowa lub niskowejściowa (o obniżonej podłodze w okolicach wejścia).

3.5.3. Zapewnienie dostępności infrastruktury przystankowej i jej otoczenia (w tym dojścia do przystanku)

(Zadanie obowiązkowe)

Budowa i modernizacja (przebudowa, rozbudowa) infrastruktury przystankowej w celu zapewnienia jej dostępności i realizacji potrzeb osób wymagających wsparcia w zakresie mobilności, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami. Oznacza to w szczególności:

- Zapewnienie dostępności peronów przystankowych,
- Zapewnienie dostępności informacji przystankowej,

- Kształtowanie ciągów pieszych prowadzących do przystanków po jak najkrótszej, możliwej trasie (bez zbędnych wydłużeń) i bez przeszkód zawężających efektywną szerokość chodnika.

3.5.4. Zapewnienie dostępności informacji o transporcie publicznym

(Zadanie obowiązkowe)

Zalecenia strony społecznej:

- Zapewnienie dostępności informacji o transporcie publicznym na przystankach powinno polegać także na wykorzystaniu komunikatów głosowych,
- Rozkłady jazdy, także przystankowe, powinny zawierać informację o kursach pojazdami dostępnymi dla osób z niepełnosprawnościami; dotyczy zwłaszcza transportu tramwajowego.

3.5.5. Opiniowanie inwestycji transportowych pod kątem ich dostępności

3.5.6. Audyty dostępności infrastruktury transportowej

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.5.7. Likwidacja barier w dostępności transportu

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.5.8. Szkolenia dla osób prowadzących środki komunikacji publicznej oraz kontrolerów i kontrolerek biletów

dotyczące pasażerek i pasażerów wymagających wsparcia w zakresie mobilności

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście mobilności i korzystania z transportu,
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej: zasadę równego traktowania, przeciwdziałanie dyskryminacji, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji),
- Wytycznych na temat przeprowadzania kontroli dokumentów przewozu w stosunku do osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin, osób udzielających im wsparcia i innych osób wymagających wsparcia w zakresie mobilności; podczas kontroli należy zapewnić dostępność komunikacji oraz kierować się względami społecznymi, w szczególności poprzez udzielanie ewentualnego wsparcia i informacji.

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

3.5.9. Szkolenia dotyczące dostępności dla służb miejskich i jednostek podległych odpowiedzialnych za transport

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki dla Priorytetu 3. Dostępność

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 3. „Dostępność”, między innymi, przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Liczba obszarów dostępności objętych standardami dostępności
- 2) Odsetek dostępnych budynków Urzędu Miasta Krakowa
- 3) Odsetek dostępnych stron internetowych Urzędu Miasta Krakowa

- 4) Odsetek dostępnych pojazdów Komunikacji Miejskiej w Krakowie (autobusów i tramwajów)

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
3.1. Koordynacja działań w obszarze dostępności	3.1.1. Opracowanie raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Komórki miejskie odpowiedzialne za budynki, systemy informatyczne, strony internetowe i aplikacje mobilne oraz działania informacyjne, komunikacyjne i promocyjne, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa
	3.1.2. Opracowanie, monitorowanie i aktualizowanie planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Komórki miejskie odpowiedzialne za budynki, systemy informatyczne, strony internetowe i aplikacje mobilne oraz działania informacyjne, komunikacyjne i promocyjne, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne

	<p>3.1.3. Monitorowanie działalności w zakresie zapewniania dostępności</p>	<p>Komórki miejskie odpowiedzialne za budynki, systemy informatyczne, strony internetowe i aplikacje mobilne oraz działania informacyjne, komunikacyjne i promocyjne, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>3.1.4. Uwzględnianie uniwersalnego projektowania i dostępności w dokumentach strategicznych Gminy Miejskiej Kraków</p>	<p>Wszystkie komórki miejsce i miejskie jednostki organizacyjne, w tym Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>3.1.5. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności w służbach miejskich i jednostkach podległych</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>

<p>3.2. Dostępność architektoniczna</p>	<p>3.2.1. Aktualizowanie standardów dostępności budynków i przestrzeni publicznej</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu, Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu, Wydział Mieszkalnictwa, Wydział Obsługi Urzędu, Wydział Planowania Przestrzennego, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, Agencja Rozwoju Miasta Krakowa Sp. z o.o.</p>
--	---	---

	<p>3.2.2. Zapewnienie dostępności nowobudowanej, modernizowanej (przebudowa, rozbudowa) infrastruktury miejskiej</p>	<p>Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Mieszkalnictwa, Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, inne miejskie komórki i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za inwestycje, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Wydział Architektury i Urbanistyki, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Obsługi Urzędu, spółki Miasta Krakowa</p>
--	--	---

	<p>3.2.3. Uzgadnianie (opiniowanie) nowobudowanej i modernizowanej (przebudowa, rozbudowa) infrastruktury miejskiej (architektura, przestrzeń publiczna) pod kątem jej dostępności</p>	<p>Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Mieszkalnictwa, Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, inne miejskie komórki i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za inwestycje, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Wydział Architektury i Urbanistyki, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>3.2.4. Zapewnienie dostępności budynków i lokali, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, wynajmowanych osobom trzecim</p>	<p>Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, inne miejskie jednostki organizacyjne wynajmujące osobom trzecim budynki lub lokale, Towarzystwa Budownictwa Społecznego</p>

	3.2.5. Zapewnienie dostępności w planowaniu przestrzennym	Wydział Planowania Przestrzennego, Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	3.2.6. Uwzględnienie zagadnień dostępności w programach rewitalizacji	Wydział do spraw Przedsiębiorczości i Innowacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	3.2.7. Audyty dostępności miejskich obiektów użyteczności publicznej (innych niż ujęte w pozostałych priorytetach)	Wydział Obsługi Urzędu, Zespół Audytu Wewnętrznego, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, Miejski Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie i pozostałe miejskie jednostki organizacyjne (dotyczy budynków wykorzystywanych do działalności), Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, spółki Miasta Krakowa (dotyczy budynków wykorzystywanych do działalności)

	<p>3.2.8. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej (innych niż objęte w pozostałych priorytetach)</p>	<p>Wydział Obsługi Urzędu, Wydział Mieszkalnictwa, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji , Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie i pozostałe miejskie jednostki organizacyjne (dotyczy budynków wykorzystywanych do działalności), spółki Miasta Krakowa (dotyczy budynków wykorzystywanych do działalności)</p>
	<p>3.2.9. Szkolenia dotyczące dostępności dla służb miejskich i jednostek podległych odpowiedzialnych za miejskie inwestycje</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>3.2.10. Szkolenia dotyczące dostępności dla kadr administracji architektoniczno-budowlanej, kadr planowania przestrzennego oraz służb konserwatorskich</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru</p>

<p>3.3. Dostępność informacji (w tym cyfrowej)</p>	<p>3.3.1. Opracowanie i aktualizowanie standardów dostępności informacji i komunikacji, w tym dostępności cyfrowej</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Spraw Administracyjnych, Centrum Obsługi Informatycznej, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji oraz inne miejskie komórki i jednostki organizacyjne tworzące lub zlecające systemy informatyczne, serwisy internetowe i aplikacje mobilne lub zaangażowane w działania informacyjne lub komunikację</p>
	<p>3.3.2. Zapewnienie dostępności nowobudowanej i modernizowanej infrastruktury cyfrowej i treści cyfrowych, w tym przez adekwatne stosowanie obowiązujących przepisów prawa dotyczących dostępności</p>	<p>Centrum Obsługi Informatycznej, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji oraz inne miejskie komórki i jednostki organizacyjne tworzące lub zlecające systemy informatyczne, strony internetowe i aplikacje mobilne, spółki Miasta Krakowa</p>

	<p>3.3.3. Uzgadnianie (opiniowanie) nowobudowanych i modernizowanych systemów informatycznych i treści cyfrowych pod kątem ich dostępności</p>	<p>Centrum Obsługi Informatycznej, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Strategii, Planowania i Monitorowania Inwestycji oraz inne miejskie komórki i jednostki organizacyjne tworzące lub zlecające systemy informatyczne, strony (serwisy) internetowe i aplikacje mobilne – we współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>3.3.4. Zapewnienie informacji w tekście łatwym do czytania oraz tłumaczenia na język migowy</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział do spraw Turystyki, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, Centrum Obsługi Informatycznej oraz inne miejskie komórki tworzące lub zlecające strony internetowe i materiały informacyjne itp., miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>

	3.3.5. Zapewnienie na wniosek informacji w: wersji elektronicznej, druku powiększonym	Miejskie komórki i jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa
	3.3.6. Audyty dostępności informacji (systemów informatycznych, serwisów internetowych, aplikacji mobilnych oraz materiałów elektronicznych i materiałów drukowanych)	Centrum Obsługi Informatycznej, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne (dotyczy informacji zapewnianej przez daną jednostkę), Zespół Audytu Wewnętrznego, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, spółki Miasta Krakowa (dotyczy informacji zapewnianej przez daną spółkę)

	<p>3.3.7. Likwidacja barier w dostępności informacji</p>	<p>Centrum Obsługi Informatycznej, Wydział Komunikacji Społecznej, miejskie jednostki organizacyjne, Zespół Audytu Wewnętrznego, Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia oraz inne miejskie komórki tworzące systemy informatyczne, serwisy internetowe, aplikacje mobilne oraz materiały informacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>3.3.8. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności w służbach miejskich i jednostkach podległych (kadry odpowiedzialnej za systemy informatyczne, strony internetowe, aplikacje mobilne oraz działania informacyjne i promocyjne)</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>

3.4. Dostępność komunikacji	3.4.1. Zapewnienie usługi tłumaczenia na język migowy w kontaktach z Urzędem i jednostkami podległymi	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie i pozostałe miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa
	3.4.2. Stała dostępność usługi tłumaczenia na język migowy w szpitalach, dla których Gmina Miejska Kraków jest organem tworzącym, zwłaszcza na szpitalnych oddziałach ratunkowych	Szpitale, dla których Gmina Miejska Kraków jest organem tworzącym
	3.4.3. Stała dostępność usługi tłumaczenia na język migowy w punktach bezpośredniej obsługi mieszkańców i punktach informacyjnych	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Spraw Administracyjnych
	3.4.4. Zapewnienie rozwiązań dla osób słabosłyszących (jak pętle indukcyjne)	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Spraw Administracyjnych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, pozostałe miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa

	<p>3.4.5. Zapewnienie na wniosek dokumentów w indywidualnej sprawie w: wersji elektronicznej, druku powiększonym, alfabecie Braille'a</p>	<p>Wersja elektroniczna, druk powiększony: miejskie komórki i jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p> <p>Druk w alfabecie Braille'a: miejskie komórki i jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa we współpracy z: Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia oraz Wydziałem Spraw Administracyjnych</p>
	<p>3.4.6. Zapewnienie na wniosek komunikacji w innej formie</p>	<p>Miejskie komórki i jednostki organizacyjne we współpracy z: Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia oraz Wydziałem Spraw Administracyjnych; spółki Miasta Krakowa</p>

	<p>3.4.7. Audyty dostępności komunikacji</p>	<p>Zespół Audytu Wewnętrznego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie i pozostałe miejskie jednostki organizacyjne (dotyczy komunikacji zapewnianej przez daną jednostkę), Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, spółki Miasta Krakowa (dotyczy komunikacji zapewnianej przez daną spółkę)</p>
	<p>3.4.8. Likwidacja barier w dostępności komunikacji</p>	<p>Wydział Spraw Administracyjnych, miejskie jednostki organizacyjne, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne (dotyczy komunikacji zapewnianej przez daną jednostkę), Zespół Audytu Wewnętrznego, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, spółki Miasta Krakowa (dotyczy komunikacji zapewnianej przez daną spółkę)</p>

	3.4.9. Podnoszenie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań z zakresu dostępności komunikacji w służbach miejskich i jednostek podległych	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa
3.5.Dostępność transportu	3.5.1. Opracowanie i aktualizowanie standardu dostępności: taboru autobusowego i tramwajowego oraz infrastruktury przystankowej i jej otoczenia (w tym dojścia do przystanku)	Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie we współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia
	3.5.2. Zapewnienie dostępności taboru	Zarząd Transportu Publicznego, operatorzy Komunikacji Miejskiej w Krakowie
	3.5.3. Zapewnienie dostępności infrastruktury przystankowej i jej otoczenia (w tym dojścia do przystanku)	Jednostka odpowiedzialna za utrzymanie infrastruktury przystankowej, Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa
	3.5.4. Zapewnienie dostępności informacji o transporcie publicznym	Zarząd Transportu Publicznego, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, operatorzy Komunikacji Miejskiej w Krakowie

	3.5.5. Opiniowanie inwestycji transportowych pod kątem ich dostępności	Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	3.5.6. Audyty dostępności infrastruktury transportowej	Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Zespół Audytu Wewnętrznego
	3.5.7. Likwidacja barier w dostępności transportu	Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Inwestycji Miejskich w Krakowie, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie
	3.5.8. Szkolenia dla osób prowadzących środki komunikacji publicznej oraz kontrolerów i kontrolerek biletów dotyczące pasażerów i pasażerek wymagających wsparcia w zakresie mobilności	Operatorzy Komunikacji Miejskiej w Krakowie, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie
	3.5.9. Szkolenia dotyczące dostępności dla służb miejskich i jednostek podległych odpowiedzialnych za transport	Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, operatorzy Komunikacji Miejskiej w Krakowie

Priorytet 4. Edukacja, w tym edukacja włączająca

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do rozwoju własnego potencjału i edukacji na zasadach równych szans.

Realizacja tego prawa wymaga odpowiednich działań, zapewniających dostęp do włączającego systemu kształcenia, umożliwiającego integrację na wszystkich poziomach edukacji i w kształceniu ustawicznym.

Priorytet 4 (podobnie jak pozostałe) dotyczy również osób ze szczególnymi potrzebami. Spośród nich Program szczególną wagę przykładają do rodzin osób z niepełnosprawnościami, na przykład rodzeństwa dzieci z niepełnosprawnościami czy dzieci rodziców z niepełnosprawnościami (jak CODA – ang. Child of Deaf Adult(s) – słyszące dzieci głuchego rodzica lub głuchych rodziców). Takie osoby mogą wymagać, między innymi: wsparcia psychologicznego, wsparcia w rozwoju emocjonalnym i społecznym czy wsparcia w rozwoju umiejętności komunikacji (w tym wsparcia logopedycznego) oraz ogólnie – wyrównania szans.

Uwaga terminologiczna. Przyjeliśmy, że termin „placówki” oznacza także: młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, zespoły szkół specjalnych, przedszkola specjalne, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.

4.1. Wczesne wspomaganie i diagnozowanie specjalnych potrzeb edukacyjnych

4.1.1. Prowadzenie badań przesiewowych w żłobkach w celu wykrycia zagrożenia niepełnosprawnością i zaburzeniami rozwojowymi u wychowanków i wychowanek

(Zadanie realizowane obecnie (w ograniczonej skali) w ramach projektu Daj Szansę w latach 2018-2022 – program wspierający dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożone niepełnosprawnością współfinansowany ze środków Unii Europejskiej

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.)

4.1.2. Diagnozowanie potrzeb, monitorowanie potencjału i możliwości rozwojowych w celu tworzenia indywidualnej ścieżki rozwoju i edukacji osoby z niepełnosprawnością

(Zadanie obowiązkowe)

4.1.3. Prowadzenie wielospecjalistycznego wsparcia rodzin dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci z innymi szczególnymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie diagnozy potrzeb edukacyjnych i tworzenia indywidualnej ścieżki rozwoju

(Zadanie obowiązkowe)

4.1.4. Tworzenie zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną

(Zadanie obowiązkowe)

4.2. Finansowanie kształcenia specjalnego.

4.2.1. Finansowanie samorządowych szkół i placówek kształcenia specjalnego oraz klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych

(Zadanie obowiązkowe)

4.2.2. Przekazywanie dotacji niepublicznym szkołom w wysokości niezbędnej do pełnej realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka

(Zadanie obowiązkowe)

4.2.3. Przekazywanie dotacji publicznym szkołom niesamorządowym w wysokości niezbędnej do pełnej realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka

(Zadanie obowiązkowe)

4.3. Kształcenie specjalne w ramach przedszkoli, szkół i placówek ogólnodostępnych, integracyjnych i ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz specjalnych i ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi

4.3.1. Zapewnienie odpowiedniej formy kształcenia specjalnego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności i innych szczególnych potrzeb dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, wymagającym stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania

przedszkolnego i ośrodkach, zgodnie z formą kształcenia wybraną przez rodzica lub opiekuna prawnego dziecka

(Zadanie obowiązkowe)

4.3.2. Zwiększenie liczby miejsc w placówkach oświatowych w przygotowanych do pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami w oddziałach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych w pobliżu miejsca zamieszkania.

4.3.3. Zapewnienie indywidualnego, specjalistycznego wsparcia osoby dorosłej (na przykład w formie wsparcia nauczyciela wspomagającego) dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zgodnie z tymi potrzebami, w pełnym wymiarze czasu, w którym dziecko przebywa w przedszkolu, szkole lub placówce (z uwzględnieniem zajęć pozalekcyjnych, wycieczek szkolnych oraz zajęć świetlicowych)

(Zadanie obowiązkowe. Zadanie częściowo realizowane obecnie.)

4.3.4. Zapewnienie wykonywania czynności higienicznych i samoobsługowych (jedzenie, toaleta, przemieszczanie się itp.) dla uczennic i uczniów realizujących kształcenie specjalne w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych (jeżeli konieczne), w pełnym wymiarze czasu, w którym dziecko przebywa w jednostce oświatowej (z uwzględnieniem zajęć pozalekcyjnych, wycieczek szkolnych oraz zajęć świetlicowych)

(Zadanie obowiązkowe. Zadanie częściowo realizowane obecnie.)

4.3.5. Wewnętrzny nadzór pedagogiczny nad kształceniem uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

4.3.6. Organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek, w których przebywają uczennice i uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych

4.4. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ze szczególnymi potrzebami (jak dzieci i młodzież z rodzin z osobą z niepełnosprawnością)

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie kierowane do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, jak również do tych z innymi szczególnymi potrzebami, a zwłaszcza dzieci i młodzieży z rodzin z osobą z niepełnosprawnością. W tej drugiej grupie można wymienić rodzeństwo dzieci z niepełnosprawnościami czy dzieci rodziców z niepełnosprawnościami (jak CODA – ang. Child of Deaf Adult(s) – słyszące dzieci głuchego rodzica lub głuchych rodziców).

Wszystkie adresatki i wszyscy adresaci niniejszego zadania mogą wymagać, między innymi:

- Wsparcia psychologicznego,
- Zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- Zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym

- Oraz ogólnie – wyrównania szans (w obszarze psychologiczno-pedagogicznym).

4.5. Dowóz uczennic i uczniów z niepełnosprawnościami

- 4.5.1. Dowóz i opieka w czasie przewozu dzieci oraz uczennic i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i placówek albo zwrot kosztów dowozu na podstawie umowy zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem) a rodzicami, jeżeli dowożenie i opiekę w czasie przewozu zapewniają rodzice – zgodnie z wybraną przez rodzica lub opiekuna prawnego formą realizacji dowozu**

(Zadanie obowiązkowe.)

4.6. Podnoszenie kwalifikacji kadry placówek oświatowych

- 4.6.1. Poszerzanie kompetencji i doskonalenie nauczycielek i nauczycieli w zakresie pracy z uczniem lub uczennicą o specjalnych potrzebach edukacyjnych poprzez możliwość skorzystania z dofinansowania do form doskonalenia zawodowego nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków (kursy kwalifikacyjne, studia licencjackie, studia magisterskie – jednolite, uzupełniające, studia podyplomowe, studia doktoranckie oraz inne formy nadające kwalifikacje)**

4.7. Zapewnienie dostępności przedszkoli, szkół, i placówek

Niniejszy podpriorytet dotyczy samorządowych przedszkoli, szkół i placówek.

4.7.1. Audyty dostępności przedszkoli, szkół i placówek

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

4.7.2. Likwidacja barier w przedszkolach, szkołach i placówkach

(Zadanie obowiązkowe)

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

4.7.3. Opracowanie, prowadzenie i upublicznienie bazy przedszkoli, szkół i placówek spełniających wymogi dostępności (w tym „mapa dostępności”)

4.8. Tematyka osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz edukacji równościowej, jako element edukacji społecznej

4.8.1. Prowadzenie działań, w tym kampanii informacyjnych, oraz prowadzenie wydawnictw, w tym informatorów dla rodziców i opiekunów prawnych, promujących ideę edukacji włączającej i równościowej

4.8.2. Prowadzenie działań na rzecz propagowania wiedzy o niepełnosprawności i szczególnych potrzeb

oraz równości, w tym warsztatów świadomościowych, skierowanych do kadry przedszkoli, szkół i placówek

4.8.3. Prowadzenie działań na rzecz propagowania wiedzy o niepełnosprawności i szczególnych potrzebach oraz równości, w tym warsztatów świadomościowych, skierowanych do dzieci oraz uczennic i uczniów

4.9. Zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami w szkołach, przedszkolach i placówkach

Osoby z niepełnosprawnościami pracujące jako nauczycielki i nauczyciele oraz pozostała kadra systemu oświaty budują i rozwijają świadomość: dzieci i młodzieży, rodziców oraz pozostałej kadry, w efekcie oddziałują na całe społeczeństwo.

Zalecenie strony społecznej. Należy zwiększać zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w placówkach systemu oświaty.

Wskaźniki dla Priorytetu 4. Edukacja, w tym edukacja włączająca

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 4. „Edukacja, w tym edukacja włączająca”, między innymi, przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Poziom edukacji włączającej na terenie Gminy Miejskiej Kraków – wskaźnik W60_E w systemie Stradom UMK, formuła: liczba dzieci i uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w ogólnodostępnych przedszkolach, szkołach i placówkach w oddziałach ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków (bez szkół muzycznych) / liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (bez szkół muzycznych) (M76_E / M62_E)
- 2) Poziom edukacji włączającej w przedszkolach na terenie Gminy Miejskiej Kraków – formuła: liczba dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w ogólnodostępnych przedszkolach w oddziałach

ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków / liczba dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego objętych wychowaniem przedszkolnym (M63_E)

- 3) Poziom edukacji włączającej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Miejskiej Kraków – formuła: liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w ogólnodostępnych szkołach podstawowych w oddziałach ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków / liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach podstawowych na terenie Gminy Miejskiej Kraków (M64_E)
- 4) Poziom edukacji włączającej w szkołach ponadpodstawowych na terenie Gminy Miejskiej Kraków – formuła: liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w ogólnodostępnych szkołach ponadpodstawowych w oddziałach ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków / liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach ponadpodstawowych na terenie Gminy Miejskiej Kraków (M66_E)

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
4.1. Wczesne wspomaganie i diagnozowanie specjalnych potrzeb edukacyjnych	4.1.1. Prowadzenie badań przesiewowych w żłobkach w celu wykrycia zagrożenia niepełnosprawnością i zaburzeniami rozwojowymi u wychowanków i wychowanek	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	4.1.2. Diagnozowanie potrzeb, monitorowanie potencjału i możliwości rozwojowych w celu tworzenia indywidualnej ścieżki rozwoju i edukacji osoby z niepełnosprawnością	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
	4.1.3. Prowadzenie wielospecjalistycznego wsparcia rodzin dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci z innymi szczególnymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie diagnozy potrzeb edukacyjnych i tworzenia indywidualnej ścieżki rozwoju	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

	4.1.4. Tworzenie zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły i przedszkola, szkoły i przedszkola
4.2. Upowszechnianie edukacji włączającej	4.2.1. Finansowanie samorządowych szkół i placówek kształcenia specjalnego oraz klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych	Wydział Edukacji
	4.2.2. Przekazywanie dotacji niepublicznym szkołom w wysokości niezbędnej do pełnej realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka	Wydział Edukacji
	4.2.3. Przekazywanie dotacji publicznym szkołom niesamorządowym w wysokości niezbędnej do pełnej realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka	Wydział Edukacji

	<p>4.2.4. Organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek, w których przebywają uczennice i uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych</p>	<p>Poradnie psychologiczno-pedagogiczne</p>
--	--	---

<p>4.3. Kształcenie specjalne w ramach przedszkoli, szkół i placówek ogólnodostępnych, integracyjnych i ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz specjalnych i ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi</p>	<p>4.3.1. Zapewnienie odpowiedniej formy kształcenia specjalnego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności i innych szczególnych potrzeb dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, wymagającym stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego i ośrodkach, zgodnie z formą kształcenia wybraną przez rodzica lub opiekuna prawnego dziecka</p>	<p>Wydział Edukacji</p>
--	--	-------------------------

	<p>4.3.2. Zwiększenie liczby miejsc w placówkach oświatowych przygotowanych do pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami w oddziałach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych</p>	<p>Wydział Edukacji, Wydział Komunikacji Społecznej, szkoły i przedszkola</p>
	<p>4.3.3. Zapewnienie indywidualnego, specjalistycznego wsparcia osoby dorosłej (na przykład w formie wsparcia nauczyciela wspomagającego) dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zgodnie z tymi potrzebami, w pełnym wymiarze czasu, w którym dziecko przebywa w przedszkolu, szkole lub placówce (z uwzględnieniem zajęć pozalekcyjnych, wycieczek szkolnych oraz zajęć świetlicowych)</p>	<p>Szkoły i przedszkola, Wydział Edukacji</p>

	<p>4.3.4. Zapewnienie wykonywania czynności higienicznych i samoobsługowych (jedzenie, toaleta, przemieszczanie się itp.) dla uczennic i uczniów realizujących kształcenie specjalne w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych (jeżeli konieczne), w pełnym wymiarze czasu, w którym dziecko przebywa w jednostce oświatowej (z uwzględnieniem zajęć pozalekcyjnych, wycieczek szkolnych oraz zajęć świetlicowych)</p>	<p>Szkoły, przedszkola, Wydział Edukacji</p>
	<p>4.3.5. Wewnętrzny nadzór pedagogiczny nad kształceniem uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p>	<p>Dyrektorzy szkół</p>

<p>4.4. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ze szczególnymi potrzebami (jak dzieci i młodzież z rodzin z osobą z niepełnosprawnością)</p>		<p>Szkoły i przedszkola, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Wydział Edukacji</p>
<p>4.5. Dowóz uczennic i uczniów z niepełnosprawnościami</p>	<p>4.5.1. Dowóz i opieka w czasie przewozu dzieci oraz uczennic i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i placówek albo zwrot kosztów dowozu na podstawie umowy zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem) a rodzicami, jeżeli dowożenie i opiekę w czasie przewozu zapewniają rodzice – zgodnie z wybraną przez rodzica lub opiekuna prawnego formą realizacji dowozu</p>	<p>Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, Wydział Edukacji</p>

<p>4.6. Podnoszenie kwalifikacji kadry placówek oświatowych</p>	<p>4.6.1. Poszerzanie kompetencji i doskonalenie nauczycielek i nauczycieli w zakresie pracy z uczniem lub uczennicą o specjalnych potrzebach edukacyjnych poprzez możliwość skorzystania z dofinansowania do form doskonalenia zawodowego nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków (kursy kwalifikacyjne, studia licencjackie, studia magisterskie – jednolite, uzupełniające, studia podyplomowe, studia doktoranckie oraz inne formy nadające kwalifikacje)</p>	<p>Wydział Edukacji, szkoły i przedszkola</p>
<p>4.7. Zapewnienie dostępności przedszkoli, szkół i placówek</p>	<p>4.7.1. Audyty dostępności przedszkoli, szkół i placówek</p>	<p>Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, samorządowe przedszkola, szkoły i placówki</p>

	4.7.2. Likwidacja barier w przedszkolach, szkołach i placówkach	Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie, szkoły, przedszkola i placówki
	4.7.3. Opracowanie, prowadzenie i upublicznienie bazy przedszkoli, szkół i placówek spełniających wymogi dostępności (w tym "mapa dostępności)	Wydział Edukacji we współpracy z Miejskim Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie
4.8. Tematyka osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz edukacji równościowej jako element edukacji społecznej	4.8.1. Prowadzenie działań, w tym kampanii informacyjnych, oraz prowadzenie wydawnictw, w tym informatorów dla rodziców i opiekunów prawnych, promujących ideę edukacji włączającej i równościowej	Wydział Edukacji, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	4.8.2. Prowadzenie działań na rzecz propagowania wiedzy o niepełnosprawności i szczególnych potrzeb oraz równości, w tym warsztatów świadomościowych, skierowanych do kadry przedszkoli, szkół i placówek	Wydział Edukacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia

	4.8.3. Prowadzenie działań na rzecz propagowania wiedzy o niepełnosprawności i szczególnych potrzebach oraz równości, w tym warsztatów świadomościowych, skierowanych do dzieci oraz uczennic i uczniów	Szkoły, przedszkola i placówki, Wydział Edukacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
4.9. Zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami w szkołach, przedszkolach i placówkach		Szkoły, przedszkola i placówki, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Wydział Edukacji

Priorytet 5. Praca i zatrudnienie

Prawo osób z niepełnosprawnościami do pracy obejmuje w szczególności prawo do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną oraz w otwartym, włączającym i dostępnym środowisku pracy. Praca jest jedną z podstawowych dróg do prowadzenia godnego i autonomicznego życia oraz pełnego włączenia w społeczeństwo.

Zadania w ramach tego priorytetu kierowane są do osób z niepełnosprawnościami (kandydatek i kandydatów, pracowników i pracownic, przedsiębiorczyń i przedsiębiorców, osób kończących edukację lub opuszczających ośrodki wsparcia oraz pracodawców) oraz rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (opiekunów osób z niepełnosprawnościami).

Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami (i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami) dotyczy podejmowania pracy oraz zwiększania swoich kompetencji i kwalifikacji. Odrębne działania mają na celu zwiększenie zatrudnienia tych osób w Urzędzie Miasta Krakowa, jednostkach miejskich i jednostkach im podległych.

Zalecenie ogólne: wykorzystanie w pracy Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie wielu kanałów informacyjnych, a zwłaszcza mediów społecznościowych.

5.1. Wsparcie w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

5.1.1. Pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe dla osób z niepełnosprawnościami

(Zadanie obowiązkowe)

5.1.2. Zlecenie szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, przekwalifikowanie zawodowe tych osób

(Zadanie obowiązkowe)

Zalecenie. Oprócz wsparcia osób poza rynkiem pracy – wzmocnienie wsparcia szkoleniowego dla pracowników i pracowników (przedsiębiorczyń i przedsiębiorców) z niepełnosprawnościami, które i którzy potrzebują rozwijać lub uzupełniać posiadane kwalifikacje i kompetencje.

5.1.3. Aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami

(Zadanie obowiązkowe)

5.1.4. Edukacja osób z niepełnosprawnościami w zakresie poruszania się po rynku pracy

(Zadanie obowiązkowe)

5.1.5. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych i poszukujących pracy w ramach subsydiowanych form (staże, prace interwencyjne itp.)

(Zadanie obowiązkowe)

5.1.6. Zatrudnienie wspomagane

5.1.7. Inne kompleksowe projekty aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

5.2. Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

5.2.1. Informowanie pracodawców i osób z niepełnosprawnościami o specyfice lokalnego rynku pracy, dostępnym wsparciu, regulujących ich aktach prawnych i przewidywanych zmianach w tym zakresie

(Zadanie obowiązkowe)

5.2.2. Wsparcie finansowe dla osób z niepełnosprawnościami na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej

(Zadanie obowiązkowe)

5.2.3. Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy i zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami

5.2.4. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia osoby pomagającej pracownikowi lub pracownicy z niepełnosprawnością

5.2.5. Prowadzenie kampanii informacyjnych i promocyjnych dotyczących zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

Zalecenie: kształtowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami jako aktywnych członkiń i członków społeczeństwa (pracowników i pracownic, rodziców itp.). Ma to na celu w szczególności zmianę stereotypowego postrzegania osób z niepełnosprawnościami jako biednych, pasywnych, przedmiot wsparcia itp.

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

5.2.6. Prowadzenie kampanii informacyjnych wzmacniających osoby z niepełnosprawnościami jako potencjalnych przedsiębiorców i przedsiębiorczynie

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

5.3. Poradnictwo zawodowe dla uczniów i uczennic oraz klientek i klientów ośrodków wsparcia

5.3.1. Spotkania z młodzieżą ze szkół specjalnych, ośrodków szkolno-wychowawczych oraz klientkami i klientami

ośrodków wsparcia (warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy itp.)

5.3.2. Współpraca ze szkołami specjalnymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz ośrodkami wsparcia, w tym kierowanie na praktyki zawodowe

5.4. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami w Urzędzie Miasta Krakowa, jednostkach miejskich i jednostkach im podległych

Obszar ten dotyczy zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, jak również rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (opiekunów osób z niepełnosprawnościami).

Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w strukturach miejskich przynosi olbrzymie korzyści wszystkim stronom. Obecność osób z niepełnosprawnościami w służbach miejskich i jednostkach podległych, między innymi, zwiększa świadomość i wrażliwość kadry, mieszkańców i mieszkanek czy też klientek i klientów miejskich jednostek organizacyjnych.

Zalecenie strony społecznej. Należy zwiększać zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w strukturach miejskich.

5.4.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie zwiększania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (pozyskiwanie kandydatów i kandydatek, upowszechnianie ofert pracy wśród osób z niepełnosprawnościami itp.)

5.4.2. Zapewnienie wsparcia dla osób zatrudnionych z niepełnosprawnościami

Zadanie to polega, w szczególności, na następujących działaniach:

- Zapewnienie i rozszerzanie oferty wsparcia dla osób zatrudnionych z niepełnosprawnościami, w tym następujących form wsparcia:
 - ✓ Praca w niepełnym wymiarze czasu pracy,
 - ✓ Elastyczne formy zatrudnienia, indywidualny rozkład czasu pracy,
 - ✓ Możliwość korzystania z urlopu bezpłatnego,
- Informowanie o formach wsparcia dla osób zatrudnionych z niepełnosprawnościami i upowszechnianie tej informacji,
- Świadomościowe i praktyczne szkolenia dla osób pracujących w tych samych zespołach, co osoby z niepełnosprawnościami potrzebujące intensywnego (lub niestandardowego, lub wymagającego) wsparcia.

5.4.3. Zapewnienie wsparcia dla osób zatrudnionych będących rodzicami z niepełnosprawnościami

Zadanie to dotyczy rodziców dzieci z niepełnosprawnościami i innych opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami w podobnej sytuacji (jak osoby, o których mowa w Programie „Za życiem”, w tym rodzice dziecka w fazie prenatalnej w przypadku ciąży powikłanej).

Zadanie polega, w szczególności, na następujących działaniach:

- Zapewnienie i rozszerzanie oferty wsparcia dla osób zatrudnionych będących osobami z niepełnosprawnościami, w tym następujących form wsparcia:
 - ✓ Praca w niepełnym wymiarze czasu pracy,
 - ✓ Elastyczne formy zatrudnienia, indywidualny rozkład czasu pracy,
 - ✓ Możliwość korzystania z urlopu bezpłatnego,
- Informowanie o formach wsparcia dla osób zatrudnionych będących rodzicami z niepełnosprawnościami i upowszechnianie tej informacji.

5.4.4. Pozyskiwanie i przyjmowanie staży zawodowych osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami

Zadanie może być realizowane – między innymi – w oparciu o Ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych czy w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Stabilne zatrudnienie”.

5.4.5. Pozyskiwanie i przyjmowanie na praktyki uczniowskie młodzieży z niepełnosprawnościami

5.4.6. Zapewnienie dostępności stanowiska, środowiska, organizacji i warunków pracy dla osób z niepełnosprawnościami

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie może być realizowane – między innymi – w oparciu o Ustawę Kodeks pracy, Ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych czy w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych o nazwie „Stabilne zatrudnienie”.

5.4.7. Prezentowanie Gminy Miejskiej Kraków jako pracodawcy otwartego na osoby z niepełnosprawnościami

Zadanie to polega, w szczególności, na następujących działaniach:

- Promowanie wizerunku Gminy Miejskiej Kraków, jako pracodawcy otwartego na osoby z niepełnosprawnościami,
- Informowanie o tym w materiałach rekrutacyjnych,
- Informowanie o wsparciu dla osób zatrudnionych z niepełnosprawnościami w materiałach rekrutacyjnych i innych informacyjnych,
- Udział w targach pracy dla osób z niepełnosprawnościami,
- Kierowanie działań informacyjnych do środowiska osób z niepełnosprawnościami.

5.5. Szkolenia dotyczące pracy i zatrudniania osób z niepełnosprawnościami

5.5.1. Szkolenia dotyczące pracy oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami dla kadry instytucji rynku pracy

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście pracy i zatrudnienia,
- Potencjału i możliwości osób z niepełnosprawnościami, rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, a także osób ze szczególnymi potrzebami – na rynku pracy,
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

5.5.2. Szkolenia dotyczące pracy oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami dla Urzędu Miasta Krakowa, jednostek organizacyjnych i podległych

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki dla Priorytetu 5. Praca i zatrudnienie

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 5. „Praca i zatrudnienie”, między innymi, przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Liczba osób objętych kompleksowymi projektami aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, w tym dotyczącymi zatrudnienia wspomaganego
- 2) Odsetek osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w Urzędzie Miasta Krakowa i jednostkach miejskich

- 3) Liczba staży zawodowych osób z niepełnosprawnościami w Urzędzie Miasta Krakowa, jednostkach miejskich i jednostkach im podległych
- 4) Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
5.1. Wsparcie w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami	5.1.1 Pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe dla osób z niepełnosprawnościami	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.2 Zlecenie szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, przekwalifikowanie zawodowe tych osób	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.3 Aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu i utrzymywaniu miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.4 Edukacja osób z niepełnosprawnościami w zakresie poruszania się po rynku pracy	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.5 Wsparcie osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych i poszukujących pracy w ramach subsydiowanych form (staże, prace interwencyjne itp.)	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.6. Zatrudnienie wspomagane	Grodzki Urząd Pracy
	5.1.7. Inne kompleksowe projekty aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Grodzki Urząd Pracy

5.2 Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami	5.2.1 Informowanie pracodawców i osób z niepełnosprawnościami o specyfice lokalnego rynku pracy, dostępnym wsparciu, regulujących ich aktach prawnych i przewidywanych zmianach w tym zakresie	Grodzki Urząd Pracy
	5.2.2 Wsparcie finansowe dla osób z niepełnosprawnościami na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	Grodzki Urząd Pracy
	5.2.3 Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy i zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami	Grodzki Urząd Pracy
	5.2.4 Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia osoby pomagającej pracownikowi lub pracownicy z niepełnosprawnością	Grodzki Urząd Pracy
	5.2.5 Prowadzenie kampanii informacyjnych i promocyjnych dotyczących zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami	Grodzki Urząd Pracy, Wydział Komunikacji Społecznej

	5.2.6 Prowadzenie kampanii informacyjnych wzmacniających osoby z niepełnosprawnościami jako potencjalnych przedsiębiorców i przedsiębiorczynie	Grodzki Urząd Pracy, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Przedsiębiorczości i Innowacji
5.3. Poradnictwo zawodowe dla uczniów i uczennic oraz klientek i klientów ośrodków wsparcia	5.3.1 Spotkania z młodzieżą ze szkół specjalnych, ośrodków szkolno-wychowawczych oraz klientkami i klientami ośrodków wsparcia (warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy itp.)	Grodzki Urząd Pracy, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Kariery”
	5.3.2 Współpraca ze szkołami specjalnymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz ośrodkami wsparcia, w tym kierowanie na praktyki zawodowe	Grodzki Urząd Pracy

<p>5.4. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami w Urzędzie Miasta Krakowa, jednostkach miejskich i jednostkach im podległych</p>	<p>5.4.1 Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie zwiększania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami (pozyskiwanie kandydatów i kandydatek, upowszechnianie ofert pracy wśród osób z niepełnosprawnościami itp.)</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>5.4.2. Zapewnienie wsparcia dla osób zatrudnionych z niepełnosprawnościami</p>	<p>Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>5.4.3. Zapewnienie wsparcia dla osób zatrudnionych będących rodzicami dzieci z niepełnosprawnościami</p>	<p>Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>

	5.4.4. Pozyskiwanie i przyjmowanie staży zawodowych osób z niepełnosprawnościami	Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa, Grodzki Urząd Pracy, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
--	--	--

	<p>5.4.5. Pozyskiwanie i przyjmowanie na praktyki uczniowskie młodzieży z niepełnosprawnościami</p>	<p>Miejskie Przedsiębiorstw o Energetyki Ciepłej S. A., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S. A., Wodociągi Miasta Krakowa S. A., pozostałe spółki Miasta Krakowa, Wydział Edukacji, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
--	---	--

	5.4.4. Zapewnienie dostępności stanowiska, środowiska i warunków pracy dla osób z niepełnosprawnościami	Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa, Grodzki Urząd Pracy, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	5.4.5. Prezentowanie Gminy Miejskiej Kraków jako pracodawcy otwartego na osoby z niepełnosprawnościami	Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Komunikacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
5.5 Szkolenia dotyczące pracy oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami	5.5.1 Szkolenia dotyczące pracy oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami dla kadry instytucji rynku pracy	Grodzki Urząd Pracy

	5.5.2 Szkolenia dotyczące pracy oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami dla Urzędu Miasta Krakowa, jednostek organizacyjnych i podległych	Grodzki Urząd Pracy, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
--	--	--

Priorytet 6. Zdrowie

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia. Służyć temu ma, między innymi, zapewnienie dostępu do usług opieki zdrowotnej (w szczególności dla kobiet z niepełnosprawnościami), w tym rehabilitacji zdrowotnej.

Zadania w ramach tego priorytetu skupiają się na: zapewnieniu dostępności usług opieki zdrowotnej (kierowanych do wszystkich osób), w tym wczesnej rehabilitacji, zapewnieniu usług dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami oraz promocji zdrowego stylu życia.

6.1. Deinstytucjonalizacja opieki zdrowotnej

6.1.1. Środowiskowe wsparcie osób chorujących psychicznie

(Zadanie realizowane obecnie w ograniczonej skali między innymi przez Program Aktywności Lokalnej PAL)

Środowiskowe wsparcie wymaga koordynacji działań o charakterze medycznym i społecznym, w tym współpracy z Centrami Zdrowia Psychicznego.

Zalecenie. Potrzeba uzupełnienia działań o charakterze medycznym przez wsparcie społeczne (rehabilitację społeczną) oraz koordynację tych działań.

6.1.2. Prowadzenie dziennych domów opieki medycznej

(Zadanie realizowane obecnie przez Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie)

6.2. Prowadzenie zakładów opiekuńczo-leczniczych

(Zadanie realizowane obecnie przez Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie)

Zakłady opiekuńczo-lecznicze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem pielęgnację i rehabilitację pacjentów niewymagających hospitalizacji oraz zapewnianie im produktów leczniczych i wyrobów medycznych, pomieszczeń i wyżywienia odpowiednich do stanu zdrowia,

a także prowadzeniu edukacji zdrowotnej dla pacjentów i członków ich rodzin oraz przygotowaniu tych osób do samoopieki i samopielęgnacji w warunkach domowych.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie prowadzi znacznie szerszą działalność. Zapewnia świadczenia, między innymi, w następujących komórkach organizacyjnych:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy,
- Hostel Opieki Wytchnieniowej,
- Dzienny Dom Opieki Medycznej,
- Koordynowana Opieka Szkolna.

6.3. Wczesna rehabilitacja

6.3.1. Wczesna rehabilitacja kierowana do dorosłych osób z niepełnosprawnościami

(Zadanie obowiązkowe)

Zadanie realizowane obecnie przez Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie. Zadanie to może być także realizowane przez pozostałe miejskie podmioty lecznicze, dla których Gmina Miejska Kraków jest podmiotem tworzącym, to jest: Szpital Miejski Specjalistyczny im. Gabriela Narutowicza w Krakowie i Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie.

Zadanie to może być realizowane, w szczególności, poprzez odpowiednie programy polityki zdrowotnej.

6.4. Programy polityki zdrowotnej dedykowane osobom z niepełnosprawnościami

(Zadanie realizowane obecnie w ramach Programu profilaktyczno-terapeutycznego dla dzieci w spektrum autyzmu, którego celem ogólnym jest:

- Zwiększenie dostępności wczesnej diagnozy dzieci w spektrum autyzmu i z całościowymi zaburzeniami rozwoju,

- Zapewnienie im odpowiedniej wielospecjalistycznej terapii oraz
- Zapewnienie rodzinom edukacji i fachowego wsparcia).

Zadanie to może być realizowane, w szczególności, poprzez inne odpowiednie programy polityki zdrowotnej.

6.5. Promocja zdrowego stylu życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – dzięki profilaktyce i rehabilitacji

Na to zadanie składa się między innymi popularyzowanie informacji dotyczących zdrowego stylu życia, prawidłowej diety, profilaktyki, rehabilitacji dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

6.6. Zapewnienie dostępności placówek opieki zdrowotnej, w tym gabinetów i stanowisk, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ

Przez podmioty i obiekty, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, rozumie się:

- Podmioty, dla których Gmina Miejska Kraków jest podmiotem tworzącym, oraz
- Budynki zarządzane przez Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, w których działają przychodnie.

6.6.1. Audyty dostępności usług opieki zdrowotnej, w tym dostępności gabinetów i stanowisk

(Zadanie realizowane obecnie w miejskich podmiotach leczniczych, dla których Gmina Miejska Kraków jest podmiotem tworzącym, to jest:

- Szpital Miejski Specjalistyczny im. Gabriela Narutowicza w Krakowie,
- Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SP ZOZ w Krakowie i
- Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie oraz w przychodniach w budynkach zarządzanych przez Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

6.6.2. Likwidacja barier w placówkach opieki zdrowotnej, dla których Gmina Miejska Kraków jest podmiotem tworzącym

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Realizacja zadania powinna polegać – oprócz likwidacji barier architektonicznych w budynkach placówek opieki zdrowotnej – między innymi, na zakupie odpowiedniego sprzętu i wyposażenia gabinetów ginekologicznych i oddziałów położniczych. Celem tego przedsięwzięcia jest, w szczególności, zapewnienie dostępnych usług medycznych kobietom z niepełnosprawnościami (możliwość skorzystania ze świadczeń z poszanowaniem godności pacjentek) i adekwatnej opieki zdrowotnej.

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

6.6.3. Prowadzenie i upublicznienie bazy dostępnych usług opieki zdrowotnej (dla osób z niepełnosprawnościami, w tym kobiet z niepełnosprawnościami)

6.7. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb

6.7.1. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb dla służb miejskich odpowiedzialnych za politykę zdrowotną

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

6.7.2. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb dla kadry placówek opieki zdrowotnej

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb kobiet z niepełnosprawnościami i dotyczącego ich wsparcia inkluzywnego oraz
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Wskaźniki dla Priorytetu 6. Zdrowie

Gmina Miejska Kraków będzie monitorować realizację Priorytetu 6. „Zdrowie”, między innymi, przy wykorzystaniu następujących wskaźników:

- 1) Odsetek mieszkańców korzystających z miejskich programów zdrowotnych – wskaźnik W58_Z w systemie Stradom UMK, formuła: liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych / liczba mieszkańców i mieszanek (M73_Z / M1_A)
- 2) Stopień wykorzystania miejskich programów w zakresie zdrowia psychicznego (rocznie) – wskaźnik W88_Z w systemie Stradom UMK, formuła: liczba osób, które skorzystały z miejskich programów w zakresie zdrowia psychicznego / liczba osób z zaburzeniami psychicznymi w Krakowie w danym roku (M85_Z / M86_Z)

Podpriorytet lub zadanie	Zadanie	Realizatorzy
6.1. Deinstytucjonalizacja opieki zdrowotnej	6.1.1. Środowiskowe wsparcie osób chorujących psychicznie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	6.1.2. Prowadzenie dziennych domów opieki medycznej	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej
6.2. Prowadzenie zakładów opiekuńczo-leczniczych		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej
6.3 Wczesna rehabilitacja	6.3.1 Wczesna rehabilitacja kierowana do dorosłych osób z niepełnosprawnościami	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej
6.4. Programy polityki zdrowotnej dedykowane osobom z niepełnosprawnościami		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej
6.5. Promocja zdrowego stylu życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – dzięki profilaktyce i rehabilitacji		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, Wydział Komunikacji Społecznej, placówki opieki zdrowotnej

<p>6.6. Zapewnienie dostępności placówek opieki zdrowotnej, w tym gabinetów i stanowisk, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ</p>	<p>6.6.1 Audyty dostępności usług opieki zdrowotnej, w tym dostępności gabinetów i stanowisk</p>	<p>Placówki opieki zdrowotnej, Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>6.6.2 Likwidacja barier w placówkach opieki zdrowotnej, dla których Gmina Miejska Kraków jest organem tworzącym</p>	<p>Placówki opieki zdrowotnej, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>6.6.3 Prowadzenie i upublicznienie bazy dostępnych usług opieki zdrowotnej (dla osób z niepełnosprawnościami, w tym kobiet z niepełnosprawnościami)</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
<p>6.7. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb</p>	<p>6.7.1 Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb dla służb miejskich odpowiedzialnych za politykę zdrowotną</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej</p>
	<p>6.7.2 Szkolenia dotyczące niepełnosprawności (w tym jej społecznego kontekstu) i szczególnych potrzeb dla kadry placówek opieki zdrowotnej</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, placówki opieki zdrowotnej</p>

Priorytet 7. Kultura, sport i turystyka

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do pełnego udziału w życiu kulturalnym, działalności sportowej i turystyce – na zasadzie równości z innymi osobami.

Odpowiednie działania muszą zapewnić możliwość rozwoju i wykorzystywania ich potencjału twórczego, artystycznego, intelektualnego i sportowego, także dla wzbogacenia społeczeństwa.

Zadania w ramach tego priorytetu służą: zapewnieniu oferty dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami (artystkom i artystom, osobom uprawiającym kulturę, sportowcom i sportowczyniom, osobom rekreacyjnie uprawiającym sport, turystkom i turystom), zapewnieniu dostępności oferty powszechnej (dla ogółu społeczeństwa) dla publiczności z niepełnosprawnościami, zapewnieniu dostępności obiektów (kulturalnych, sportowych i turystycznych) oraz promocji informacji na ten temat.

7.1. Kultura

7.1.1. Oferta kulturalna dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę)

7.1.1.1. Oferta kulturalna miejskich instytucji kultury (w tym ośrodków kultury, centrów kultury, domów kultury, zespołów pieśni i tańca, orkiestr, teatrów) oraz młodzieżowych domów kultury dostępna dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę), w tym dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną

7.1.1.2. Oferta kulturalna organizacji pozarządowych dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę), na przykład zajęcia muzyczne, teatralne, taneczne, plastyczne, gimnastyczne, rekreacyjne, edukacyjne itp., w tym dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami

7.1.2. Zapewnienie dostępności oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności)

7.1.2.1. Zapewnienie szerszej dostępności oferty kulturalnej (w tym teatrów, muzeów, bibliotek) dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności) (tłumaczenie na język migowy, audiodeskrypcja, audiobooki, eksponaty dotykowe, dostępne architektonicznie miejsca dla publiczności w salach widowiskowych, piktogramy, symbole PCS itp.)

Symbole PCS (ang. Picture Communication Symbols), a także w pewnym stopniu piktogramy to forma komunikacji wspomagającej i alternatywnej (komunikacji AAC – ang. Augmentative and Alternative Communication), która wspiera osoby niemówiące i szerzej – zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania – wszystkie osoby.

Zalecenia strony społecznej: zapewnienie dostępności wydarzeń (kulturalnych) powinno polegać, między innymi, na zapewnieniu usługi tłumaczenia na język migowy podczas masowych wydarzeń (w tym podczas imprez plenerowych jak Wianki czy Sylwester na Rynku Głównym w Krakowie), a także wydarzeń, dla których szacowana liczba uczestniczek i uczestników przekracza pewien próg (określony w porozumieniu ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami).

7.1.2.2. Promocja idei dostępności („kultura bez barier”) wśród osób i podmiotów prowadzących działalność kulturalną (w tym teatry, muzea, biblioteki, galerie, kina)

7.1.3. Wsparcie artystek i artystów z niepełnosprawnościami

Na zadanie to składają się w szczególności następujące działania:

- Finansowanie (jak fundowanie) i współfinansowanie stypendiów dla artystek i artystów z niepełnosprawnościami zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie procedurami,
- Organizowanie lub finansowanie wystaw, koncertów, udziału w nich itp.

7.1.4. Informacja o ofercie kulturalnej dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami

7.1.4.1. Upublicznienie informacji o ofercie kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami na stronie Karnet Kraków Culture

Upublicznienie następującej informacji na stronie Karnet Kraków Culture:

- Instytucje kultury z ofertą kulturalną dla osób z niepełnosprawnościami,
- Obiekty kulturalne dostępne dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę),
- Obiekty kulturalne dostępne dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności),
- Kalendarz wydarzeń dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami

7.1.4.2. Diagnoza stanu dostępności miejskich obiektów kulturalnych

Coroczne badanie obejmujące ocenę następujących aspektów:

- Dostępność obiektów kulturalnych dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę),
- Dostępność obiektów kulturalnych dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności),
 - ✓ Wraz z zaznaczeniem (jeśli dotyczy) typu dostępności (dostępność obiektu, tłumaczenie na język migowy, audiodeskrypcja, eksponaty dotykowe itp.),
 - ✓ Wraz z informacją (jeśli dotyczy) o liczbie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami),
- Dostępność oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę),
- Dostępność oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności).

7.1.5. Zapewnienie dostępności obiektów kulturalnych dla publiczności oraz artystek i artystów z niepełnosprawnościami

7.1.5.1. Audyty dostępności obiektów kulturalnych, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, dla publiczności oraz artystek i artystów z niepełnosprawnościami

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.1.5.2. Audyty dostępności pozostałych obiektów kulturalnych (w tym kin, teatrów, galerii) dla publiczności oraz artystek i artystów z niepełnosprawnościami

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.1.5.3. Likwidacja barier w obiektach kulturalnych, gdzie organem założycielskim jest GMK

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.1.6. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście kultury) dla służb miejskich odpowiedzialnych za kulturę

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.1.7. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście kultury) dla kadry instytucji kultury

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,

- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście uprawiania kultury i korzystania z kultury,
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.1.8. Ulgowe opłaty za korzystanie z kultury przez osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny (artystki i artystów, osoby uprawiające kulturę, publiczność)

Zalecenie, by uwzględniać ulgi, między innymi, dla posiadaczy i posiadaczek Karty „N”.

7.2. Sport

7.2.1. Sekcje sportowe dla osób z niepełnosprawnościami

7.2.1.1. Sekcje sportowe w klubach osób z niepełnosprawnościami, w tym dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną

7.2.2. Prowadzenie Centrum Sportu Niepełnosprawnych

7.2.3. Organizacja Cracovia Maraton dla osób z niepełnosprawnościami oraz innych imprez sportowych (dostępnych) dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami, w tym dorosłych osób z niepełnosprawnościami i osób z niepełnosprawnością intelektualną

7.2.4. Zapewnienie dostępności oferty sportowej dla publiczności (kibiców i kibicek)

z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami

7.2.4.1. Zapewnienie dostępności oferty sportowej (w tym wydarzeń sportowych) dla publiczności (kibiców i kibicek) z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami (w tym dostępność obiektów, audiodeskrypcja)

7.2.4.2. Promocja dostępności wśród miejskich i pozostałych instytucji sportowych (w tym kluby sportowe, baseny, kręgielnie)

7.2.5. Wsparcie sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami

Na zadanie to składają się w szczególności następujące działania:

- Finansowanie (jak fundowanie) i współfinansowanie stypendiów dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami,
- Organizowanie lub finansowanie turniejów, zawodów, udziału w nich itp.

7.2.6. Prowadzenie i upublicznienie bazy (w tym mapy lub kalendarza) oferty i obiektów sportowych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

Prowadzenie i upublicznienie bazy (w tym mapy lub kalendarza):

- Obiektów sportowych (i innych miejsc uprawiania sportu) dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami uprawiających sport,
- Obiektów sportowych dostępnych dla publiczności (kibiców i kibicek) z niepełnosprawnościami,
- Klubów sportowych (i sekcji sportowych) z ofertą sportową dla osób z niepełnosprawnościami, w tym dorosłych osób z niepełnosprawnościami,
- Imprez sportowych dostępnych dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami,
- Imprez sportowych dostępnych dla kibiców i kibicek z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami:

- ✓ Wraz z zaznaczeniem (jeśli dotyczy) typu dostępności (dostępność obiektu, tłumaczenie na język migowy, audiodeskrypcja itp.),
- ✓ Wraz z informacją (jeśli dotyczy) o liczbie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami).

7.2.7. Promocja zdrowego stylu życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin dzięki aktywności fizycznej, w tym promocja imprez sportowych dedykowanych tym osobom

7.2.8. Zapewnienie dostępności obiektów sportowych i innych miejsc uprawiania sportu dla publiczności (kibiców i kibicek) oraz sportowczyń i sportowców z niepełnosprawnościami

7.2.8.1. Audyty dostępności obiektów sportowych i innych miejsc uprawiania sportu, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, dla publiczności (kibiców i kibicek) oraz sportowczyń i sportowców z niepełnosprawnościami

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.2.8.2. Audyty dostępności pozostałych obiektów sportowych i innych miejsc uprawiania sportu dla publiczności (kibiców i kibicek) oraz sportowczyń i sportowców z niepełnosprawnościami

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.2.8.3. Likwidacja barier w obiektach sportowych i innych miejscach uprawiania sportu, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ

(Zadanie obowiązkowe)

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.2.9. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście sportu) dla służb miejskich odpowiedzialnych za sport

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.2.10. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście sportu) dla kadry instytucji sportowych

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście uprawiania sportu i kibicowania,
- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.2.11. Zwolnienie lub częściowe zwolnienie z opłat startowych dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami lub opłat za wstęp na imprezy sportowe dla publiczności (kibiców i kibicek) z niepełnosprawnościami i ich rodzin

Zalecenie, by uwzględniać zwolnienia z opłat, między innymi, dla posiadaczy i posiadaczek Karty „N”.

7.2.12. Dofinansowanie innych przedsięwzięć związanych ze sportem, dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

7.3. Turystyka

Obiekty turystyczne obejmują w szczególności: trasy turystyczne (jak Droga Królewska), ścieżki rowerowe, parki, Bulwary Wiślane, plaże miejskie, przystanie.

W związku z tym do realizatorów tego podpriorytetu zaliczają się: Wydział do spraw Turystyki, Krakowskie Biuro Festiwalowe, Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, Kraków5020 Sp. z o.o. oraz Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia. Pośrednio dostępność turystyki zależy od jednostek odpowiedzialnych za infrastrukturę miejską i usługi miejskie, w tym: Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie.

7.3.1. Inicjowanie i promocja oferty turystycznej organizacji pozarządowych dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami (turystek i turystów), w tym dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami

7.3.2. Zapewnienie dostępności oferty turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

7.3.2.1. Promocja dostępności wśród dostawców usług turystycznych (w tym restauracji, hoteli, przedsiębiorców turystycznych)

7.3.3. Zapewnienie dostępności obiektów turystycznych dla osób z niepełnosprawnościami

7.3.3.1. Audyty dostępności obiektów turystycznych, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ (w tym parków, bulwarów, plaż miejskich, ścieżek rowerowych)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.3.3.2. Likwidacja barier w obiektach turystycznych, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ

(Zadanie obowiązkowe)

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.3.4. Zapewnienie informacji turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami (turystek i turystów)

7.3.4.1. Prowadzenie i upublicznienie bazy (w tym mapy lub kalendarza) oferty i obiektów turystycznych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

Prowadzenie i upublicznienie bazy (w tym mapy lub kalendarza):

- Obiektów turystycznych, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ (w tym parków, bulwarów, plaż miejskich, ścieżek rowerowych), dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami,
- Pozostałych obiektów turystycznych (w tym restauracji, hoteli) dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami,
- Podmiotów z ofertą turystyczną dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami,

- Oferty turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami,
- Wraz z zaznaczeniem (jeśli dotyczy) typu dostępności (dostępność obiektu, tłumaczenie na język migowy itp.),
- Wraz z informacją (jeśli dotyczy) o liczbie miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami).

7.3.4.2. Wydawanie informatorów turystycznych dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

Zalecenie: należy uwzględnić w informatorach perspektywy różnych typów niepełnosprawności.

7.3.4.3. Zapewnienie dostępności punktów informacji turystycznej (pod względem architektonicznym, informacyjnym i komunikacyjnym)

7.3.5. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście turystyki) dla służb miejskich i jednostek podległych – odpowiedzialnych za turystykę

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.3.6. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście turystyki) dla służb miejskich i jednostek podległych – realizujących lub oferujących usługi turystyczne

Szkolenia powinny dotyczyć, w szczególności:

- Społecznego kontekstu niepełnosprawności, podmiotowości osób z niepełnosprawnościami,
- Potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także osób ze szczególnymi potrzebami w kontekście uprawiania turystyki,

- Włączającej obsługi klientów i klientek (uwzględniającej, między innymi, prawa osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami, a także ich możliwości komunikacji).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

7.3.7. Dofinansowanie innych przedsięwzięć związanych z turystyką osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
7.1. Kultura	7.1.1. Oferta kulturalna dla osób z niepełnosprawnościami (artystek i artystów, osób uprawiających kulturę)	Miejskie instytucje kultury, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, młodzieżowe domy kultury, Wydział Edukacji, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	7.1.2. Zapewnienie dostępności oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami (publiczności)	Miejskie instytucje kultury, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	7.1.3. Wsparcie artystek i artystów z niepełnosprawnościami	Miejskie instytucje kultury, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Komunikacji Społecznej (w zakresie informacyjnym), Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	7.1.4. Udostępnianie informacji o ofercie kulturalnej dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami	Krakowskie Biuro Festiwalowe we współpracy z miejskimi instytucjami kultury i młodzieżowymi domami kultury, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Komunikacji Społecznej (w zakresie informacyjnym)

	7.1.5. Zapewnienie dostępności obiektów kulturalnych dla publiczności oraz artystek i artystów z niepełnosprawnościami	Miejskie instytucje kultury, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, młodzieżowe domy kultury, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	7.1.6. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście kultury) dla służb miejskich odpowiedzialnych za kulturę	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru
	7.1.7. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście kultury) dla kadr instytucji kultury	Miejskie instytucje kultury, młodzieżowe domy kultury, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	7.1.8. Ulgowe opłaty za korzystanie z kultury przez osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny (artystki i artystów, osoby uprawiające kulturę, publiczność)	Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, miejskie instytucje kultury, Wydział Edukacji, młodzieżowe domy kultury
7.2 Sport	7.2.1. Sekcje sportowe dla osób z niepełnosprawnościami	Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, kluby sportowe (powszechnie dostępne)
	7.2.2. Prowadzenie Centrum Sportu Niepełnosprawnych	Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie

	<p>7.2.3. Organizacja Cracovia Maraton dla osób z niepełnosprawnościami oraz innych imprez sportowych (dostępnych) dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami, w tym dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami i osób z niepełnosprawnością intelektualną</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>7.2.4. Zapewnienie dostępności oferty sportowej dla publiczności (kibiców i kibicek) z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>7.2.5. Wsparcie sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>7.2.6. Prowadzenie i upublicznienie bazy (w tym mapy lub kalendarza) oferty i obiektów sportowych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>

	<p>7.2.7. Promocja zdrowego stylu życia osób z niepełnosprawnościami dzięki aktywności fizycznej, w tym promocja imprez sportowych dedykowanych tym osobom</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>7.2.8 Zapewnienie dostępności obiektów sportowych i innych miejsc uprawiania sportu dla publiczności (kibiców i kibicek) oraz sportowczyń i sportowców z niepełnosprawnościami</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie</p>
	<p>7.2.9. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście sportu) dla służb miejskich odpowiedzialnych za sport</p>	<p>Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru</p>
	<p>7.2.10. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście sportu) dla kadr instytucji sportowych</p>	<p>Instytucje sportowe, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru</p>

	7.2.11. Zwolnienie lub częściowe zwolnienie z opłat startowych dla sportowców i sportowczyń z niepełnosprawnościami lub opłat za wstęp na imprezy sportowe dla publiczności (kibiców i kibicek) z niepełnosprawnościami i ich rodzin	Instytucje sportowe, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie
	7.2.12. Dofinansowanie innych przedsięwzięć związanych ze sportem, dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami	Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
7.3. Turystyka	7.3.1. Inicjowanie i promocja oferty turystycznej organizacji pozarządowych dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami (turystek i turystów), w tym dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami	Wydział do spraw Turystyki, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Kraków5020 Sp. z o.o.

	<p>7.3.2. Zapewnienie dostępności oferty turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Wydział do spraw Turystyki, Wydział Komunikacji Społecznej, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>7.3.3. Zapewnienie dostępności obiektów turystycznych dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Zieleni Miejskiej</p>
	<p>7.3.4. Zapewnienie informacji turystycznej dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami (turystek i turystów)</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział do spraw Turystyki, Wydział Komunikacji Społecznej, Kraków5020 Sp. z o.o.</p>
	<p>7.3.5. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście turystyki) dla służb miejskich i jednostek podległych – odpowiedzialnych za turystykę</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, miejskie jednostki organizacyjne, w tym Krakowskie Biuro Festiwalowe, Wydział Organizacji i Nadzoru, Kraków5020 Sp. z o.o.</p>

	<p>7.3.6. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście turystyki) dla służb miejskich i jednostek podległych – realizujących lub oferujących usługi turystyczne</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, miejskie jednostki organizacyjne, w tym Krakowskie Biuro Festiwalowe, Wydział Organizacji i Nadzoru, Kraków5020 Sp. z o.o.</p>
	<p>7.3.7. Dofinansowanie innych przedsięwzięć związanych z turystyką osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Wydział do spraw Turystyki, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Kraków5020 Sp. z o.o.</p>

Priorytet 8. Udział w życiu publicznym i politycznym

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do pełnego i efektywnego udziału w życiu politycznym i publicznym – na zasadzie równości z innymi osobami, bezpośrednio bądź za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli, w tym w szczególności do realizacji czynnego i biernego prawa wyborczego.

Odpowiednie działania muszą zapewnić możliwość korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami i inne osoby ze szczególnymi potrzebami z praw obywatelskich i politycznych, a także aktywnie promować udział tych osób w sprawach publicznych, w szczególności poprzez stwarzanie sprzyjających warunków do tworzenia i funkcjonowania w społeczności lokalnej organizacji pozarządowych, w tym do organizacji osób z niepełnosprawnościami, w celu reprezentowania ich interesów.

8.1. Dostępność wyborów i referendów

8.1.1. Zapewnienie dostępności architektonicznej lokali wyborczych i ich otoczenia

8.1.2. Zapewnienie transportu specjalistycznego dla wyborczyń i wyborców z niepełnosprawnościami i z innymi szczególnymi potrzebami

8.1.3. Audyty dostępności lokali wyborczych i ich otoczenia

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

8.1.4. Likwidacja barier w lokalach wyborczych i ich otoczeniu

Podczas weryfikacji realizacji zadania (odbiorów lub akceptacji projektu likwidującego daną barierę lub jego etapów) należy zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności (skuteczność usunięcia bariery).

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

8.1.5. Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście wyborów) dla służb miejskich i jednostek podległych – odpowiedzialnych za wybory i referenda

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

8.2. Konsultacje społeczne

8.3. Partnerstwo z organizacjami pozarządowymi na rzecz lokalnej polityki społecznej

(Zadanie obowiązkowe – działalność Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych)

Na zadanie to składają się, w szczególności, następujące działania:

- Zwiększenie udziału i zaangażowania organizacji pozarządowych na rzecz lokalnej polityki społecznej,
- Działalność Komisji Dialogu Obywatelskiego do spraw Osób z Niepełnosprawnościami,
- Działalność Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Promocja działań Komisji Dialogu Obywatelskiego do spraw Osób z Niepełnosprawnościami i Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych.

8.4. Rozwój wolontariatu na potrzeby wsparcia i zapewnienia równych szans osób z niepełnosprawnościami

Na zadanie to składają się w szczególności następujące działania:

- a) Promocja wolontariatu,
- b) Prowadzenie bazy wolontariuszek i wolontariuszy,

- c) Prowadzenie bazy organizacji pozarządowych (i innych podmiotów) współpracujących z wolontariuszkami i wolontariuszami (przyjmujących wolontariat, korzystających z ich zaangażowania),
- d) Kojarzenie wolontariuszy i wolontariuszek z organizacjami pozarządowymi współpracującymi z nimi (przyjmującymi ich),
- e) Koordynacja działań z udziałem wolontariuszek i wolontariuszy.

Rozwój wolontariatu dotyczy wszystkich aspektów funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami (zawartych w Programie).

Zalecenie strony społecznej. Bardzo ważne jest łączenie osób świadczących wolontariat z organizacjami pozarządowymi potrzebującymi ich zaangażowania. Skala działań społecznych jest (zdecydowanie) mniejsza bez wsparcia wolontariatu.

8.5. Zadania zlecane

8.6. Klauzule społeczne i ekonomia społeczna

8.6.1. Stosowanie klauzul społecznych

Klauzule społeczne – są szansą dla społeczności lokalnej, gdyż powodują zatrudnienie osób wykluczonych społecznie, ograniczają świadczenia finansowe oraz generują korzyści społeczne.

Klauzule społeczne mogą mieć w szczególności formę:

- Wprowadzenie do kryteriów oceny ofert aspektów społecznych, na przykład:
 - ✓ Zatrudnienie do realizacji zamówienia osób z niepełnosprawnościami,
 - ✓ Zapewnienie szczególnie wysokiego poziomu dostępności przedmiotu zamówienia dla osób z niepełnosprawnościami (standardowy poziom dostępności jest obowiązkowy: zgodnie z przepisami zamówień publicznych w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracownic i pracowników zamawiającego, opis przedmiotu zamówienia sporządza się z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników i użytkowniczek; analogicznie – zgodnie z ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

- zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej jest również obowiązkowe),
- Zastrzeżenie zamówienia wyłącznie dla wykonawców, których działalność obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami bądź członkiniami grup społecznie marginalizowanych, w szczególności osób z niepełnosprawnościami.

Zalecenie strony społecznej. Gmina Miejska Kraków powinna określić obowiązek stosowania klauzul społecznych dla pewnych typów zamówień publicznych wzorem zamówień w projektach europejskich. Może to dotyczyć, na przykład, następujących usług: catering, noclegi, sprzątanie czy utrzymanie zieleni.

8.6.2. Prowadzenie i upublicznienie bazy oferty podmiotów ekonomii społecznej ze środowiska osób z niepełnosprawnościami

Dotyczy to, w szczególności, oferty następujących podmiotów:

- Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ-y),
- Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ-y),
- Organizacje pozarządowe osób z niepełnosprawnościami lub działające na ich rzecz.

8.6.3. Promocja oferty podmiotów ekonomii społecznej ze środowiska osób z niepełnosprawnościami

Zalecenia strony społecznej:

- Promocja oferty podmiotów ekonomii społecznej (ze środowiska osób z niepełnosprawnościami) powinna być kierowana, w szczególności, do struktur miejskich, to jest do: służb miejskich i jednostek podległych. Działania wewnętrzne tego typu powinny polegać na przesyłaniu aktualnej oferty (na przykład, co najmniej 1 raz na pół roku), realizacji szkoleń, innych działań informacyjnych itp.
- Z kolei działania zewnętrzne (skierowane poza struktury miejskiej) mogą polegać, na przykład, na: promocji bazy z poprzedniego zadania, organizacji konferencji, innych działaniach informacyjnych.

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
8.1. Dostępność wyborów i referendów	8.1.1 Zapewnienie dostępności architektonicznej lokali wyborczych i ich otoczenia	Wydział Obsługi Urzędu, Miejskie Centrum Obsługi Oświaty
	8.1.2 Zapewnienie transportu specjalistycznego dla wyborczyń i wyborców z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
	8.1.3 Audyty dostępności lokali wyborczych i ich otoczenia	Wydział Obsługi Urzędu
	8.1.4 Likwidacja barier w lokalach wyborczych i ich otoczeniu	Wydział Obsługi Urzędu

	8.1.5 Szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb (w kontekście wyborów) dla służb miejskich i jednostek podległych – odpowiedzialnych za wybory i referenda	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru
8.2. Konsultacje społeczne		Poszczególne komórki Urzędu
8.3. Partnerstwo z organizacjami pozarządowymi na rzecz lokalnej polityki społecznej		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Komunikacji Społecznej, Zarząd Infrastruktury Sportowej w Krakowie
8.4. Rozwój wolontariatu na potrzeby wsparcia i zapewnienia równych szans osób z niepełnosprawnościami		Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, wszystkie jednostki prowadzące działania angażujące wolontariuszy
8.5. Zadania zlecane		Poszczególne komórki Urzędu

<p>8.6. Klauzule społeczne i ekonomia społeczna</p>	<p>8.6.1. Stosowanie klauzul społecznych</p>	<p>Poszczególne komórki Urzędu, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne, spółki Miasta Krakowa</p>
	<p>8.6.2. Prowadzenie i upublicznienie bazy oferty podmiotów ekonomii społecznej ze środowiska osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Wydział Organizacji i Nadzoru, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>8.6.3. Promocja oferty podmiotów ekonomii społecznej ze środowiska osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Promocja wewnętrzna (do struktur miejskich): Wydział Organizacji i Nadzoru Promocja zewnętrzna (poza struktury miejskie): Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>

Priorytet 9. Podnoszenie świadomości

Osoby z niepełnosprawnościami i inne osoby ze szczególnymi potrzebami mają prawo do życia w społeczności lokalnej w atmosferze akceptacji i poszanowania odmienności.

Odpowiednio ukierunkowane działania muszą:

- Zapewnić podniesienie świadomości społeczeństwa w obszarze niepełnosprawności i szczególnych potrzeb, w tym wzmocnienie respektowania praw i godności osobistej osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami,
- Zwalczać stereotypy, uprzedzenia i szkodliwe praktyki wobec tych osób we wszystkich dziedzinach życia,

a także:

- Promować wiedzę o tkwiących w nich zdolnościach i potencjale.

9.1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

9.1.1. Prowadzenie kampanii społecznych i informacyjnych

Zalecenie: kształtowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, jako aktywnych członkiń i członków społeczeństwa (rodziców, pracownic i pracowników itp.). Ma to na celu w szczególności zmianę stereotypowego postrzegania osób z niepełnosprawnościami jako biednych, pasywnych, przedmiot wsparcia itp.

9.1.2. Organizacja konferencji i seminariów

9.1.3. Świadomościowe szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb dla służb miejskich i jednostek podległych oraz podmiotów

zewnątrznych (innych niż wymienione we wcześniejszych priorytetach)

Zalecenie, by zadanie było wykonywane przy współudziale środowiska osób z niepełnosprawnościami.

9.1.4. Systematyczne promowanie tematyki osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami w mediach lokalnych, w działaniach instytucji kultury i organizacji pozarządowych

9.2. Prowadzenie badań i analiz dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

9.2.1. Prowadzenie badań, w tym cyklicznych, dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób

ze szczególnymi potrzebami, między innymi w celu diagnozy sytuacji oraz ewaluacji prowadzonych działań

9.2.2. Analiza danych statystycznych prowadzona przez Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności

9.3. Prowadzenie działań podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

9.3.1. Prowadzenie serwisu „Kraków bez barier” w Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków”

9.3.2. Publikacja informatorów dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami

9.3.3. Publikacja na portalu sprawyspoleczne.krakow.pl w zakładce „Niepełnosprawność” informacji na temat udzielania różnego rodzaju świadczeń na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Podpriorytet	Zadanie	Realizatorzy
9.1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej na temat osób z niepełnosprawnościami	9.1.1. Prowadzenie kampanii społecznych i informacyjnych	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Komunikacji Społecznej
	9.1.2. Organizacja konferencji i seminariów	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Komunikacji Społecznej
	9.1.3. Świadomościowe szkolenia dotyczące niepełnosprawności i szczególnych potrzeb dla służb miejskich i jednostek podległych oraz podmiotów zewnętrznych (innych niż wymienione we wcześniejszych priorytetach)	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Organizacji i Nadzoru, miejskie jednostki organizacyjne
	9.1.4. Systematyczne promowanie tematyki osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami w mediach lokalnych, w działaniach instytucji kultury i organizacji pozarządowych	Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, Wydział Komunikacji Społecznej

<p>9.2. Prowadzenie badań i analiz dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>9.2.1. Prowadzenie badań, w tym cyklicznych, dotyczących osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, między innymi w celu diagnozy sytuacji oraz ewaluacji prowadzonych działań</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>9.2.2. Analiza danych statystycznych prowadzona przez Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności</p>	<p>Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności</p>
<p>9.3. Prowadzenie działań podnoszących świadomość osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>9.3.1. Prowadzenie serwisu „Kraków bez barier” w Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków”</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
	<p>9.3.2. Publikacja informatorów dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>

	<p>9.3.3. Publikacja na portalu sprawyspoleczne.krakow.pl w zakładce „Niepełnosprawność” informacji na temat udzielania różnego rodzaju świadczeń na rzecz osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Krakowskie Centrum Świadczeń, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia</p>
--	--	--

Zasady wdrażania i monitorowania Programu

Wdrażanie Programu

Program jest dokumentem perspektywicznym, którego założeniem jest nakreślenie kierunków działań Gminy Miejskiej Kraków w obszarze szeroko rozumianej problematyki niepełnosprawności. Integralną część Programu stanowić będą rokrocznie sporządzane harmonogramy działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, które będą w sposób szczegółowy wskazywać działania podejmowane przez Gminę Miejską Kraków w ramach poszczególnych priorytetów, ujętych w Programie. Harmonogram jest dokumentem, w którym poszczególni realizatorzy zadań określą swoje działania, środki finansowe przypisane do zadań na dany rok oraz wskazują mierniki rezultatu.

Program wprowadzony zostanie uchwałą Rady Miasta Krakowa. Harmonogramy działań na kolejne lata zostaną wprowadzone zarządzeniami Prezydenta Miasta Krakowa.

Biorąc pod uwagę fakt, że w trakcie 4 lat trwania Programu poszczególne działania mogą zmienić formę, istnieje możliwość modyfikowania zadań w ramach poszczególnych priorytetów oraz wskazywanie nowych inicjatyw, które będzie podejmować Gmina w ramach działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami (i innych osób ze szczególnymi potrzebami).

Modyfikacje takie, o ile nie będą się wiązały z ograniczeniem praw osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami oraz nadanych im Programem uprawnień, będą mogły być wprowadzane w kolejnych harmonogramach działania, które będą procedowane na dany rok kalendarzowy.

Zgodnie z art. 44b ust. 2 pkt 3 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych propozycje zmian w Programie będą przekazywane do oceny Powiatowej Społecznej Radzie do spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Krakowa.

Sposób wdrażania Programu

Wszystkie zadania będą realizowane w trybie ciągłym – do końca Programu, czyli do 2026 r.

Szczególne zadania – jak wdrażanie standardów dostępności czy planów działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – również mają charakter ciągły. Wynika to z tego powodu, że w ramach tych zadań przewidziana jest również bieżąca aktualizacja odpowiednio standardów czy planów działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Monitorowanie Programu

Nadzór nad realizacją Programu sprawuje Prezydent Miasta Krakowa. Koordynatorem Programu, odpowiedzialnym za jego monitoring, jest Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa.

Monitoring Programu będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian mierników, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami. Poprzez ustalenie zasad procesu monitoringu, zapewniona zostanie bieżąca i etapowa kontrola realizacji Programu.

Głównym narzędziem monitoringu Programu będą:

- Coroczne sprawozdania z realizacji Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami za dany rok kalendarzowy oraz
- Badania ewaluacyjne, zarówno ilościowe, jak i jakościowe, przeprowadzane wśród osób z niepełnosprawnościami.

Dzięki analizie porównawczej dokonuje się oceny osiągniętych rezultatów oraz określenia stopnia wykonania poszczególnych zadań, jak również oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami z jednej strony a osiągniętymi rezultatami – z drugiej.

W przypadku wystąpienia w trakcie realizacji zadań trudności i zagrożeń, realizatorzy niezwłocznie zobowiązani są do powiadomienia Koordynatora Programu. Bieżące działania podejmowane w ramach monitoringu Programu dadzą

obraz postępu w realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Natomiast w perspektywie długofalowej monitoring umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów oraz zmian strukturalnych.

Zgodnie z art. 44b ust. 2 pkt. 3 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych sprawozdanie z realizacji Programu będzie przekazywane do oceny Powiatowej Społecznej Radzie do spraw Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Krakowa.

Odpowiedzialność

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami mają w dużej mierze charakter horyzontalny. Każda komórka organizacyjna Urzędu Miasta Krakowa oraz każda miejska jednostka organizacyjna powinna uwzględniać w swoich działaniach osoby z niepełnosprawnościami i inne osoby ze szczególnymi potrzebami.

Dotyczy to w szczególności realizatorów poszczególnych zadań publicznych wskazanych w Programie.

Koordynatorem Programu jest Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa.

Interesariusze

Interesariuszami niniejszego Programu są przede wszystkim:

- Krakowskie środowisko osób z niepełnosprawnościami – odbiorcy i odbiorczynie Programu,
- Krakowskie środowiska osób ze szczególnymi potrzebami – odbiorcy i odbiorczynie Programu,
- Urząd Miasta Krakowa – realizator Programu – wraz z podmiotami, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ.

Przez środowisko osób z niepełnosprawnościami rozumiemy same osoby z niepełnosprawnościami, ich rodziny, osoby je wspierające, zrzeczające je lub działające na ich rzecz organizacje pozarządowe, a także nieformalne ruchy osób z niepełnosprawnościami lub działające na ich rzecz.

Podmioty, na które Gmina Miejska Kraków ma wpływ, to podmioty, które w szczególności są stroną umowy z Gminą lub których udziałowcami jest Gmina. Do tej grupy można zaliczyć na przykład następujące instytucje: operatorzy Komunikacji Publicznej w Krakowie, kluby sportowe korzystające z miejskiej infrastruktury sportowej, wykonawcy zamówień publicznych, organizacje pozarządowe, którym Gmina powierzyła lub zleciła realizację zadań publicznych, formalni partnerzy w realizacji projektów ze środków europejskich, Towarzystwa Budownictwa Społecznego itp.

Do interesariuszy zaliczamy także środowisko lokalne: społeczność lokalną, w której żyją osoby z niepełnosprawnościami i osoby ze szczególnymi potrzebami, pracodawców, usługodawców itp.

Załącznik nr 1. Symbole (akronimy) zadań lub działań w budżecie

I.p.	Jednostka realizująca	Numer zadania	Nazwa zadania/działania
1	SZ	SZ/PON	Realizacja zadań związanych z problematyką osób niepełnosprawnych
2	SZ	SZ/PON/13	Działania w zakresie Polityki Prorodzinnej i na Rzecz Rodzin GMK SZ/PON+
3	SZ	SZ/PON/14	Obsługa zadań dzielnic
4	SZ	SZ/PON/15	Realizacja programów PFRON i programów unijnych
5	SZ	SZ/PON/17	Prowadzenie Klubu Rodziców oraz Integracyjnego Centrum Rodziców z dzieckiem niepełnosprawnym - NGO
6	SZ	SZ/PON/20	Wsparcie w Niezależnym Życiu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami
7	SZ	SZ/PON/21	Zabezpieczenie społeczne
8	SZ	SZ/PON/22	Dostępność komunikacyjna osób z trudnościami
9	SZ	SZ/PON/23	Udział w kulturze, sporcie i turystyce
10	SZ	SZ/PON/24	Udział w życiu publicznym i politycznym
11	SZ	SZ/PON/25	Podnoszenie świadomości

12	SZ	SZ/OON	Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności
13	SZ	SZ/OON/01	Wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności
14	SZ	SZ/NPP	Nieodpłatna pomoc prawna
15	OU	OU/DIR/W-X-2/23	Dostosowanie siedziby Rady Dzielnicy X dla potrzeb osób niepełnosprawnych
16	OU	OU/W4.2/22	Dostosowanie siedzib Urzędu Miasta Krakowa do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
17	ZBK	ZBK/W4.1/14	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach komunalnych
18	CM	CM/W4.13/23	Centrum Młodzieży ul. Krupnicza 38 – dostosowanie budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
19	MCOO	MCOO/W4.3/22	Samorządowe Przedszkole nr 14, ul. Młyńska Boczna 4 – dostosowanie budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
20	MCOO	MCOO/DIR/W-XII-1/23	Samorządowe Przedszkole nr 35, ul. Lilli Wenedy 7 - modernizacja
21	MCOO	MCOO/DIR/W-XI-1/23	Samorządowe Przedszkole nr 163, ul. Podedworze 2a - modernizacja
22	SO	SO/SWR/14	Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka „ZA ŻYCIEM”
23	SO	SO/SWR/15	Dodatek opiekuńczy
24	KD	KD/W4.4/23	Dostosowanie toalety w Willi Decjusza do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

25	MCOO	MCOO/W4.5/23	II Liceum Ogólnokształcące, ul. Sobieskiego 9 – przystosowanie toalet do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
26	MCOO	MCOO/DIR/W- III-3/23	Samorządowe Przedszkole nr 162, ul. Kazimierza Odnowiciela 4 – likwidacja barier architektonicznych
27	SZ	SZ/PSD/01	Umowy z podmiotami niepublicznymi
28	SZ	SZ/PSD/02	Działania w ramach udzielania dotacji
29	SZ	SZ/PON/26	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych objętych wsparciem
30	SZ	SZ/PON/27	Działania koordynacyjne w zakresie PON